

TIDNINGEN

brottsoffer

BROTTSOFFERJOURERNAS RIKSFÖRBUND

NR 1/2008

Alla får rätt till
juridiskt biträde
vid första förhör
SIDAN 4

Det vet vi om
brottsoffer med
funktionshinder
SIDAN 6

Vittnets bästa vän

Att vittna är nervöst. Men det kan kännas lättare när BOJs vittnesstöd berättar hur det går till i en rättsal och vad man förväntas göra. Ett värdefullt stöd, tycker många vittnen.

lösnummerpris 30 kr
årgång 15

TEMA Stöd till vittnen s 9-19

Innehåll

Tidningen Brottsoffer

utges av
Brottsofferjourenas Riksförbund
tel 08-644 88 00
Bondegatan 40
Box 110 14
100 61 Stockholm
www.boj.se
tidningenbrottsoffer@boj.se

ANSVARIG UTGIVARE
Hans Klette
tel 046-211 19 74

REDAKTÖR
Ninna Mörner
tel 08-55 609 282
mobil 073-973 86 02
ninna.morner@boj.se

GRAFISK FORM
Erika Nydahl
erika.nydahl@bredband.net

OMSLAGSFOTO
Kenneth Hudd

PRENUMERATION
tidningenbrottsoffer@boj.se
helårsprenumeration 150 kr
postgiro 469 92 46-7

Tidningen Brottsoffer utkommer med fem nummer per år. Som medlem i en lokal jour får du tidningen gratis. Tänk på att uppdatera dina adressuppgifter!

ANNONSER
tel 031-47 59 25/040-22 92 31/08-27 30 85
fax 031-45 41 29/040-94 40 05/08-730 37 28

TRYCK
Tidningen Brottsoffer ges ut med stöd av Spifab,
Weinco Grafiska AB, Malmö
ISSN 1400-075X, upplaga 15 000 ex
Tidningen är tryckt på miljövänligt papper.

*Redaktionen ansvarar ej
för insänt ej beställt material.
Citera oss gärna, men ange källan.*

- 2 **Ordföranden har ordet**
Hur kan förtroendet för rättsväsendet ökas?
- 3 **Riksnytt** Utsatt liv på flyktingförläggning
- 4 **Aktuellt**
4 Ny lag ger rätt till biträde redan vid första förhöret
5 Socialtjänstlagens skydd för barn ska ses över
6 Brottsoffer med funktionshinder "osynliga" – trots att de är många
- 7 **Fråga psykologen**
- 8 **Fråga juristen**
- 9 **Tema: Stöd till vittnen**
10 Vara vittnesstöd – en meningsfull utmaning
11 Så fungerar vittnesstödsverksamheten
12 Tingsrätterna överlag mycket nöjda
12 Röster från jourerna om vittnesstödsverksamhet
14 Vittneskydd aktuell fråga inom EU
14 Brittisk polis ger skydd vid mordhot
15 Brå kartlägger hoten mot vittnen
16 Lisa vågade vittna trots att hon hotats
18 Kunskap gör unga vittnen tryggare
19 Vittnen till våld har ansvar
- 20 **Regionnytt**
22 Så når du brottsofferjourerna
- 24 **Sista sidan** Boktips

Brottsofferjourenas Riksförbund, BOJ, är en ideell organisation som ger stöd till brottsoffer, deras anhöriga och vittnen. Varje år ger BOJ stöd till cirka 45 000 brottsdrabbade personer. Det finns idag drygt 100 lokala brottsofferjourer som kan erbjuda emotionellt stöd och praktisk vägledning.

Jourenas stödpersoner har avgett tystnadslofte och ger stöd så länge brottsoffren behöver. BOJ har även organiserat vittnesstöd vid de flesta tingsrätter.

All hjälp är kostnadsfri och såväl stödpersoner som vittnesstöd har utbildning för sina uppgifter.

Brottsdrabbades rättigheter – vår utmaning

BOJ
BROTTSOFFERJOURERNAS
RIKSFÖRBUND

Hur kan förtroendet för rättsväsendet ökas?

Förtroendet till polisen och rättsväsendet minskar. Man har missat att det viktigaste för brottsoffer är att få upprättelse. Straffrabatt för tidigt erkända brott kan vara en lösning.

Allmänhetens förtroende för rättsväsendet är viktigt för dess legitimitet och dess möjlighet att arbeta effektivt. Om medborgarna inte har förtroende för polisen och inte anmäler brott eller om de inte ställer upp som målsägande och vittnen under förundersökning och rättegång, fungerar inte rättsväsendet. Om förtroendet för någon länk i rättskedjan är svagt, blir andra delar och helheten lidande.

Lågt förtroende bland brottsoffer

I Rapport 2007:9 *Förtroendet för rättsväsendet* redovisar Brottsförebyggande rådet allmänhetens uppfattningar i sin *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) år 2006. Förtroendet för såväl rättsväsendet som helhet liksom för polisen, åklagarna och domstolarna, är relativt högt med 45 procent "stort förtroende", 15 procent "litet förtroende" och 25 procent med "vare sig stort eller litet förtroende". Lägst förtroende visar medborgarna för frågeställningen hur brottsoffers rättigheter tas tillvara. Var tredje person har litet förtroende för rättsväsendet i detta avseende, en tredjedel har stort förtroende. Som jämförelse kan nämnas att hälften har stort förtroende för att misstänkta behandlas väl av rättsväsendet.

Trots årligt ökande resurser till polisen minskar svenskarnas förtroende för polisens insatser enligt mätningar från Forskningsgruppen för samhälls- och

informationsstudier. Allt fler tycks anse att polisen inte gör tillräckligt för att beivra brott. Drygt hälften av medborgarna säger sig år 2007 ha högt förtroende för polisen. År 2002 hade tre fjärdedelar högt förtroende för polisen. På samma sätt har andelen med lågt eller inget förtroende alls för polisen ökat från 13 procent år 2002 till 22 procent år 2007. Det låga förtroendet verkar dessutom öka för dem som verkligen kommer i kontakt med polisen. Brottsutsatta medborgare har lägre förtroende för polisen än andra medborgare.

I Brottsförebyggande rådets, Brås, tidskrift *Apropå* nr 4/2007 redovisas några preliminära uppgifter om utsatthet för brott och anmälningsbenägenhet, som ger en viss förståelse beträffande förtroendet för polisen och rättsväsendet.

Anmälningsbenägenheten beträffande egendomsbrotten är att ungefär hälften anmäls i hela riket med en variation för länen mellan 39 och 67 procent. För brott mot person är anmälningsbenägenheten att ungefär en fjärdedel anmäls i hela landet med en variation för länen mellan 18 och 34 procent.

Ett vanligt skäl att avstå polisanmälan vid stöldbrott är "*att polisen ändå inget kan göra*", medan ett vanligt skäl att inte anmäla ett brott mot person torde vara "*att det tar för lång tid att utreda och det blir ändå inget*".

Få brott blir upplärade

Uppklaringsprocenten anses vara ett mått på polisens effektivitet. Andelen anmälda brott som klarats upp genom att en gärningsman knutits till brottet har minskat under flera år och är numer cirka 15 procent för samtliga brott. Uppklaringsprocenten varierar kraftigt för olika brott, men vid våldsbrott och sexualbrott leder endast cirka 10 procent av de anmälda brotten till åtal. Om endast 25 procent av alla brott mot person

anmäls till polisen, vilket *NUT 2006-2007* visar och endast 10 procent av dessa leder till fällande dom, vilket kriminalstatistiken visar, kan man knappast säga att brottsbekämpningen är effektiv eller att rättsväsendet har allmänhetens förtroende.

Tidsaspekten också viktig

Rättsväsendet har levt med resursbrist under lång tid och speciellt har polisens bristande utredningsresurser gjort att brott inte utreds, blir otillräckligt utredda eller utreds för sent. I ett demokratiskt rättssamhället ska rättsväsendet inte bara arbeta rättssäkert och effektivt utan också snabbt. "Försenad rättvisa är ingen rättvisa". Europakonventionen har i artikel 6 krav på "rättvis rättegång inom skälig tid". Detta krav gäller både brottmål och civilmål samt både den förberedande utredningen och huvudförhandlingen. Dessa krav tillfredsställs inte idag inom rättsväsendet på grund av bristande resurser.

Rättsväsendets trovärdighet central

Hot mot målsägande och vittnen finns i samband med flera brott i högre eller lägre grad. Ju närmare relationen är mellan brottsoffer och gärningsman, desto effektivare är ett hot. Dessa handlingar hotar inte bara individer utan förtroendet för hela rättsväsendet, eftersom detta är helt beroende av medborgarnas villighet att vittna. Speciellt två högriskgrupper med hot är viktiga – hot i närstående relationer och hot vid organiserad brottslighet. Brottsoffer som utsätts för hot och våld i nära relationer är speciellt svåra att skydda, eftersom hot och våld är en viktig del av gärningsmannens kontroll av offret i hela livssituationen.

I frågan om den organiserade brottsligheten måste de allra längst gående samhällsätgårderna – personsäkerhetsprogram och anonyma vittnen – använ-

”

Försenad rättvisa är ingen rättvisa.”

das för att rättsväsendets trovärdighet ska kunna upprätthållas. Beträffande anonyma vittnen finns en klar Europadomstolsrättspraxis med balansering av rättigheterna för misstänkt/tilltalad gentemot rättigheterna för målsägande/brottsoffer. Jag har behandlat dessa två långtgående skyddsåtgärder – som alltså enbart rör organiserad brottslighet och andra liknande grova internationella brott som narkotikabrott – på denna plats i tidning nr 1 samt nr 4 2007.

Bättre för brottsoffret

För att bättre kunna bekämpa organiserad brottslighet, speciellt narkotikabrottsligheten, har Norge infört regler som innebär att samarbete med rättsväsendet kan ge kortare straff vid dessa brott. Detta gäller vid ett erkännande av det egna brottet och vid samarbete för att klara upp andras brott. De två huvudsyftena med reglerna processekonomisk lönsamhet och ökad uppklaringsprocent kompletterades senare med ett tredje; hänsyn till brottsoffret. Ett tidigt erkännande av gärningsmannen vid till exempel sexualbrott medför att förundersökning och huvudförhandling blir mindre kränkande för brottsoffret, som slipper att få sin trovärdighet ifrågasatt.

För Sveriges del har i SOU 2005:117 föreslagits straffrabatt om den tilltalade har lämnat uppgifter som är av väsentlig betydelse för utredningen av det egna brottet. Dessutom föreslås att erkända brottmål ska kunna avgöras av domstol på skriftliga handlingar om båda parter instämmer. Det innebär att en muntlig förhandling med parterna närvarande inte behövs. De flesta remissinstanser säger ja till förslaget. Brottsofferrörelsen borde kunna ställa sig positiva till förslagen i SOU.

Hans Klette

Utsatt liv på flyktingförläggning

Brottsofferjourernas Telefoncentral har sedan i höstas kunnat erbjuda stöd på åtta olika språk. De allra flesta vill ha stöd på arabiska. Merparten är kvinnor.

Höstens första 59 kontakter med språkvolontärerna dokumenterades. Många hjälpsökande är kvinnor utsatta för våld av en närstående. De är rädda och vill ha skydd. Ibland finns även barn med i bilden. De män som sökt hjälp har inte sällan utsatts för brott på flyktingförläggningar och av människor de har affärer med. De kräver ofta att få tala med en jurist.

Misstänksamma mot myndigheter

Bland både män och kvinnor finns en stor misstänksamhet mot myndigheter och man känner sig ofta orättvist behandlad. Man behöver hjälp med översättning av till exempel brev från polisen.

Kontakten är inte alltid lätt mellan volontär och hjälpsökande. Ofta behövs tid för att reda ut att brottsofferjouren inte är en myndighet, att BOJs medarbetare inte arbetar för polisen eller är jurister. När det är klarlagt kan språkvolontären försöka slussa vidare till en jurist som talar språket eller ge den hjälp BOJ kan ge i form av information om rättsprocessen och det svenska samhällssystemets uppbyggnad.

Många och svåra problem

Ibland är problemen många och det krävs därför många och långa samtal där den utsatta får berätta om sin situation. Frågor om asyl, Migrationsverkets beslut, regler på flyktingförläggningar och myndigheters bemötande kommer ofta upp.

Projektet, som drivs av Göran Thornadtsson vid Brottsofferjourernas Telefoncentral, går nu vidare. Man inriktar sig på att befästa de språk man kan erbjuda och utbilda fler volontärer. I framtiden vill man också erbjuda stöd på exempelvis

somaliska, romani, finska och turkiska. Det krävs också omfattande insatser för att sprida kännedom om att BOJ kan erbjuda stöd på flera språk.

– Det verkar finnas ett stort hjälpbehov att fylla, något som ingen annan gör. Information och hjälp på sitt eget språk är värdefullt även för människor som behärskar vardagssvenska, konstaterar Göran Thornadtsson.

Några röster:

”Jag är nyanländ flykting från Irak, jag sändes av Migrationskontoret till en lägenhet där det redan levde fem andra män. En av dem är involverad i kriminella handlingar. Jag sökte undvika honom. Han attackerade mig för att jag stängde dörren. Han misshandlade mig och hotade döda mig. Jag berättade det för migrationskontoret och sade till polisen och på sjukhuset där jag fick ligga inne att jag är rädd för att han ska göra mig illa igen. Men när jag kom hem var han kvar i lägenheten. I Irak fanns det kriminella på gatorna. Nu måste jag dela bostad med dem. Jag fick brev från polisen men jag kan inte läsa det.”

”Utsatt misshandel 4 personer på flyktingförläggning. Flyttad annan flyktingförläggning. Kasse med personliga tillhörigheter borta. Fått brev från polis förstår inte. Vill få brevet översatt.”

I januari har 20 brottsdrabbade personer sökt stöd på eget språk.

NINNA MÖRNER

Hela sammanställningen finns på www.boj.se under press/egna undersökningar.

Den som vill ha stöd på eget språk kan maila till kontakt@boj.se eller ringa 08-642 00 44.

En språkvolontär kontaktar den hjälpsökande inom några dagar. Mer information ger projektledare Göran Thornadtsson via telefon, 08-55 60 92 85 eller 0200-21 20 19.

Malmös Kvinnofridsprogram är bäst i hela Europa

Kvinnofridsprogrammet i Malmö vann den europeiska tävlingen om bästa brottsförebyggande projekt. De vann eftersom projektet involverat så många aktörer och gett ett slående resultat vad gäller att motivera våldsutsatta kvinnor att polisanmäla.

Kvinnofridsprogrammet presenterades i förra numret av Tidningen Brottsoffer då programmet vunnit den svenska uttagningen. /NM

Rättsintygen håller inte måttet

Rättsmedicinalverket har utvärderat den lag om rättsintyg som infördes 1 januari 2006. Genom att ge färre, men mer kompetenta, läkare rätt att utfärda rättsintyg ville man öka rättssäkerheten för brottsoffer och misstänkta. Intygen, till exempel om brottsoffers skador, utfärdades ofta av läkare som saknade rutin och erfarenhet, vilket medförde att viktiga bedömningar saknades och att slutsatser ibland var felaktiga.

Men, utvärderingen visar att rättsintygen fortfarande är undermåliga. Antalet rättsintygläkare är också för få.

Polisen är också dålig på att begära ut intyg. Under 2006 anmäldes drygt 77 000 våldsbrott och 12 000 sexualbrott, men bara 8 300 rättsintyg utfärdades.

/KÄLLA TT

Ny lag ger rätt till biträde redan vid första förhöret

Alla som förhörs under förundersökning ska ha rätt att ha ett eget biträde med vid förhöret. Det föreslår nu regeringen efter kritik från Europarådet av hur Sverige hanterar rätten till biträde vid förundersökning.

Europarådets anti-tortyrkommitté (*The European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, CPT*) anser att alla som deltar i en brottsutredning ska ha rätt att anlita ett juridiskt biträde redan vid förundersökningen. Rätten ska gälla alla som förhörs, även om de inte är skäligen misstänkta utan endast inte fria från misstanke samt vittnen och målsägande.

Idag är det så i Sverige att förhör sker under förundersökningen för att bedöma om det finns skäl att misstänka en särskild person för brottet. När misstanken nått en viss nivå underrättas den misstänkte om detta och om sin rätt att anlita en försvarare.

Ersättning retroaktivt

Den nya lag som regeringen föreslår innebär att den som kallas till förhör har rätt att med egna medel anlita ett juridiskt biträde som är med redan vid första förhör – om det inte anses vara till men för

utredningen. Lagen ger även målsägande och vittnen rätt att ha med biträde. Det juridiska biträdet har i första hand en rådgivande roll. Biträdet får vara med vid förhör, men bara yttra sig och ställa frågor om undersökningsledaren ger tillstånd till det. Det juridiska biträdet ska uppfylla de krav som idag ställs på en försvarare.

Skulle sedan förundersökningen leda till åtal och att försvarare samt målsägandebiträde utses, kan de biträden som anlitas vid förhören få dessa uppdrag. I så fall kan de få ersättning retroaktivt för de insatser de har gjort innan förordnandet.

Annars är det alltså den misstänkte, vittnet eller målsägande som ska betala det juridiska biträdet. Detta innebär att vittnen och målsägande för det mesta måste stå för kostnaden för biträdet, eftersom målsägandebiträde som regel inte utses. Misstänkta däremot har alltid rätt till offentlig försvarare, vilket innebär goda möjligheter att få kostnaderna för biträdet tillbaka retroaktivt för misstänkta personer. Den nya lagen träder i kraft 1 april 2008.

NINNA MÖRNER

Se även regeringens proposition 2007/08:47 Utvidgad rätt till biträde vid förhör under förundersökning mm

Myndigheterna allt bättre på att upptäcka brott

Fler brott anmäls och en stor del av ökningen beror på att myndigheter arbetar aktivt mot brottslighet.

Försäkringskassan har genom kontrollinsatser ökat antalet anmälningar av bedrägerier tredubbelt. Stockholms lokaltrafik, SL, har också fått upp siffrorna rejält vad gäller anmälningar av skadegörelse.

– Vi har infört nolltolerans mot klotter och förra året anmälde vi nästan allt klot-

ter till polisen jämfört med tidigare då vi anmälde ungefär hälften, säger Jeanette Hegedüs, trygghetschef på SL.

Att det främst är anmälningarna som ökat får också stöd i Brottsförebyggande rådets, Brås, skolundersökning för åren 1995-2005 där allt färre ungdomar uppger att de begått skadegörelsebrott. Förbättringar av samhällets insatser ligger även bakom 2007 års ökning av narkotikabrott, trafikbrott och brott mot alkohol-

lagen.

– En ökning av antalet anmälda späningsbrott kan ses som något positivt. Det är en följd av att polisen och andra instanser lyckats upptäcka fler brott. Samtidigt ställer det högre krav på myndigheterna, främst på polisens och åklagarnas utredningsresurser, säger Jan Andersson, Bråsgeneraldirektör.

År 2007 anmäldes 1,3 miljoner brott, en ökning på sex procent.

Socialtjänstlagens skydd för barn ska ses över

Nu ska samtliga bestämmelser till skydd och stöd för barn och unga i SoL (socialtjänstlagen) samt LVU (Lagen om vård av unga) ses över.

Lagstiftningen har inte setts över på 25 år. Nu menar regeringen att det är dags att undersöka om bestämmelser som tillkommit, som de om barnets bästa, barnets rätt att komma till tals, rätt till information m m verkligen finns med i lagstiftningen.

När översynen är klar ska utredaren ta ställning till om bestämmelserna till skydd för barn och unga ska föras samman i en särskild lag. Utredare är Kerstin

Wigzell och hon ska bland annat fundera på om reglerna för anmälningsskyldighet ska förtydligas. Ska det framgå bättre när man ska anmäla och vad som händer efter en anmälan?

En annan fråga som utredaren ska besvara är om reglerna för utredningar av barns förhållanden ska kompletteras. Ska det finnas framtagna bedömningsgrunder av innehållet i en anmälan och möjligheter att påbörja en utredning utan att informera föräldrarna?

Utredningen ska redovisas 15 juni år 2009.

NINNA MÖRNER

Ny handlingsplan mot den sexuella exploateringen av barn

Regeringen antog i december en ny nationell handlingsplan som ska komplettera det arbete som görs för att skydda barn från kommersiell sexuell exploatering. Med sexuell exploatering menar man handel med barn för att tillfredsställa vuxna sexuellt.

När svenskar reser ut i världen reser de ofta till fattiga länder med sociala problem, konstateras i handlingsplanen. Här anges också fattigdom som den viktigaste orsaken till att barn exploateras sexuellt. Denna utgångspunkt kritiserar ECPAT som efterlyser mer fokus på köparna.

Helena Karlén, generalsekreterare för ECPAT Sverige menar att köpare efterfrågar sexuella tjänster och därmed skapar de en marknad för handel med barn.

– Utan köparnas efterfrågan skulle inte marknaden existera.

ECPAT välkomnar däremot andra delar av handlingsplanen. Som att Sverige planerar att lyfta upp frågan om barnsexu- rism på olika sätt på EU-nivå.

I handlingsplanen finns tankar om att

öka kunskapen om sexuell exploatering av barn bland olika myndigheter samt att se över och utvärdera sexualbrottslagstiftningen från 2005.

Dessutom vill man kartlägga vilka insatser som görs för personer som begått sexualbrott mot barn. Eftersom det finns studier som visar på stor risk för återfall kan behandling under strafftid vara värt att beakta enligt handlingsplanen.

ECPAT ser fram emot kartläggningen och framför vikten av att erbjuda behandlingen även efter avtjänat straff, då risken för återfall är störst.

NINNA MÖRNER

Helena Karlén, generalsekreterare för ECPAT Sverige.

Våldet mot barn kartlagt

Våld mot barn har kartlagts på uppdrag av regeringen. Det är Stiftelsen Allmänna Barnhuset som i nära samarbete med Karlstads universitet kartlagt attityder till våld mot barn och hur våldet ser ut. Man har gjort enkäter bland både föräldrar och barn.

Våld mot barn har slutat minska, i en del fall har det ökat. När det gäller fysiska bestraffningar som att hugga tag i, ruska och knuffa barn under sex år har det ökat hos svenskfödda välutbildade, trötta och stressade mammor. Andelen mammor som är trötta och stressade har också ökat.

Våld föder våld

När det gäller våld mot barn har olika riskfaktorer identifierats. Den största riskfaktorn är om det förekommer våld i hemmet mellan de vuxna. I de hemmen löper barnen sex gånger större risk att utsättas för våld än andra barn. Barn i familjer med svag ekonomi löper tre gånger så stor risk som andra barn att utsättas för våld. Det är ungefär två gånger så stor risk att utsättas för våld för

- barn i en utlandsfödd familj,
- barn vars biologiska föräldrarna inte bor ihop
- barn till alkoholmissbrukande föräldrar
- barn med en långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning som ADHD, rörelsehinder, övervikt eller psykiska problem.

NINNA MÖRNER

Kartläggningen Våld mot barn 2006-2007 En nationell kartläggning kan beställas på www.barnhuset.com

Brottsoffer med funktionshinder "osynliga" – trots att de är många

Barn med funktionshinder mobbas oftare än andra barn. Kvinnor med funktionshinder utsätts för våld både av män de lever nära och av män de är beroende av, till exempel färdtjänstpersonal. Män med funktionshinder finns det däremot lite kunskap om. Det visar en ny rapport från Brå.

Kunskapen om våld mot personer med funktionshinder har kartlagts av Brottsförebyggande rådet, Brå. Det är första gången man har undersökt vad som skrivits och tagits fram i Sverige och internationellt om våld mot personer med funktionshinder. Det finns dock stora kunskapsluckor. En del i Brås uppdrag har också varit att identifiera dessa luckor.

Liten uppmärksamhet

Brås utredare Olle Westlund framför att gruppen som helhet fått lite uppmärksamhet, trots att de är många. Handisam – Myndigheten för handikappolitisk samordning, uppger att tio procent av befolk-

ningen har någon grad av funktionshinder. Det bör alltså finnas ett betydande antal brottsoffer som har funktionshinder.

En anledning till att gruppen är osynlig i dessa sammanhang är enligt Olle Westlund att man helt enkelt inte känner till sina rättigheter – eller att man på grund av sitt funktionshinder inte kan kräva dem. Vårdgivarna är ofta få och insynen är liten. På institutioner och vårdenheter hanteras ofta våld inte som brott, utan som interna problem. Det minskar också möjligheterna att uppmärksamma problematiken med våld mot personer med funktionshinder.

I utredningen konstateras också att personer med funktionshinder ofta är beroende och sårbara – faktorer som påverkar deras utsatthet. Man kan vara helt beroende av en enda person för att vardagen ska fungera. Är den personen också förövare är situationen förstås svår för den utsatta. Kanske är förövaren den enda länken till omvärlden. Kanske finns kommunikationsproblem som utgör hinder för

att kontakta någon annan. Dessutom kan personer med funktionshinder ha svårare att skydda sig fysiskt. Det kan även vara svårt emotionellt att hävda sin rätt till integritet. Kanske har man svårare att fly på grund av fysiska funktionshinder, kanske kan man inte ta sig själv till en polisstation efter att färdtjänst slutat köra för kvällen.

Beroendet innebär också fler möjligheter till övergrepp, förövaren kan exempelvis hota med att inte ge medicinen eller ställa rullstolen i ett annat rum.

Barnen särskilt utsatta

I utredningen har man kartlagt vilken kunskap vi har om utsattheten för barn, kvinnor samt män med funktionshinder.

Barnen är en mycket sårbar grupp. De är dubbelt utsatta. I skolan utsätts barn med funktionshinder oftare för våld än andra barn. Barn med funktionshinder utsätts också oftare för omsorgssvikt, det vill säga bristande tillsyn, vård och kärlek. Det gäller både i det egna hemmet,

Stora kunskapsluckor inom rättsväsendet

Brottsförebyggande rådets utredare Olle Westlund menar att det behövs mer kunskap på en rad områden. Kunskapsluckor finns om

- utsattheten bland pojkar och män
- utsattheten för personer med funktionshinder som har svårt att kommunicera och förmedla sin utsatthet.
- hur våldet ser ut mot olika grupper av personer med funktionshinder och vilka åtgärder som skulle kunna användas för att förebygga brott bland riskgrupper

Brå menar också i sin rapport att det är av vikt att rättsväsendet ökar sin kunskap om olika funktionshinder. Det finns många hinder på vägen till upprättelse för ett brottsoffer med funktionshinder. Få fall kommer till tingsrätten. Väl där är det av vikt att brottsoffren bemöts och att fallen bedöms på ett adekvat sätt.

Ökad kunskap hos rättsväsendets personal skulle kunna öka kvaliteten på förhör och minska risken för att våldsutsattas trovärdighet ifrågasätts.

Rapporten Våld mot personer med funktionshinder finns att ladda ned eller beställa via Brottsförebyggande rådets hemsida www.bra.se

Hur ser det psykologiska stödet ut – från samhället och från BOJ?

på institutioner och i skolan.

Barn med funktionshinder utsätts för sexuella övergrepp. Flickor utsätts oftare än pojkar. Med åren tilltar andelen övergrepp och andelen flickor som utsätts blir allt större. De små barnen som utsätts för sexuella övergrepp, utsätts oftast i hemmen. Större barn löper risk att utsättas på andra arenor.

Våld mot kvinnor

Andelen som utsätts för våld verkar inte vara större bland kvinnor med funktionshinder än utan, uppger Olle Westlund. Men kvinnor med funktionshinder verkar vara mer upprepat utsatta. De kan ha extra svårt att fly ifrån och lämna förövaren vid våld i nära relation. Kvinnor med intellektuella och psykiska funktionshinder är särskilt sårbara, konstaterar Olle Westlund.

– De utsätts inte bara för partnervåld utan det finns fler förövargrupper. Personal och färdtjänst är exempel på andra personer som kan utsätta kvinnorna för våld och sexuellt tvång, säger Olle Westlund.

Männen osynlig grupp

Män och pojkar med funktionshinder är en grupp som uppmärksammas väldigt lite. Det finns nästan ingen forskning om dem. Det man vet är att män traditionellt utsätts för våld utomhus av obekanta gärningsmän. Men det offentliga rummet är inte lika tillgängligt för män med funktionshinder.

Män med psykiska funktionshinder löper större risk att utsättas för våld utanför institutioner. Även män utsätts förmodligen för våld från personal och vårdgivare, men detta finns det ingen egentlig kunskap om idag.

NINNA MÖRNER

FRÅGA Många har hört av sig om det här med psykologiskt stöd efter brott. Hur ser tidningens psykolog på den hjälp som erbjuds brottsoffer av samhället och den hjälp som brottsofferjourerna kan ge?

SVAR Den enskildes behov av hjälp – och stödinsatser från det omgivande samhället varierar från individ till individ. Den lokala brottsofferjouren är en del av det samlade resursutbud som står till förfogande. Men det avgörande är inte vilken organisation eller på vilket sätt respektive organisation är utformad, utan det allt avgörande är ett kunnigt och respektfullt bemötande och att brottsoffret får adekvat hjälp.

Min erfarenhet pekar på fyra huvudområden som kan bli aktuella, då det gäller att lindra den uppkomna smärtan till följd av övergreppet. Dessa områden kan beskrivas som fysisk och psykisk smärta samt social och existentiell oro och ångest.

Den fysiska omvårdnaden erhålls företrädesvis av medicinskt utbildad personal. Medicinsk personal som saknar insikt om vikten av inläggande bemötande kan förorsaka en sekundär traumatisering. Det kan till exempel handla om att man låter gärningsmannen vara närvarande vid själva undersökningen och förklara skadornas uppkomst. Denna situation kan uppstå vid våld i nära relationer, eller när offret är ett offer för människohandel. Uppenbart står vi här inför ett omfattande utbildningsbehov.

Den inledande psykiska smärtan hanteras företrädesvis många gånger på ett mycket bra sätt av anhöriga, arbetskamrater och inte minst vänner. Detta gäller i det korta perspektivet. När den psykiska smärtan blir kvardröjande krävs professionellt utbildad personal med inriktningen traumapsykologi samt kunskap om brottsoffer, deras reaktioner och behov. Denna resurs är i nuläget inte alla gånger tillgänglig eller är tillgänglig till en hög kostnad.

Den sociala smärtan kan beröra individen rädsla att åter beträda det offentliga rummet, både som privatperson och som arbetstagarare. Social träning och i förekommande fall arbetsträning kan komma att aktualiseras. Den sociala träningen kan jourernas frivilliga stödpersoner hjälpa till med. Arbetsträning kan man få via försäkringskassans rehabrådgivare.

Bland anförvanter till de offer som berövats livet, återfinns många gånger en existentiell ångest. För att kunna möta denna förtvivlan, emellanåt blandad med ett raseri över att ”godhet inte skyddar”, krävs en visdom som kan kommuniceras via en person, förankrad i en omfattande livserfarenhet.

Representanter för ideella organisationer och religiösa samfund kan ibland erbjuda stöd och fungera som samtalspart. I vissa fall kan anhörigrupper vara ett alternativ under en period i bearbetningen av den tomhet och förtvivlan många känner när en person berövats livet.

Vad kan jag göra åt grannens trakasserier?

FRÅGA Befinner mig i en mardröm. Mina grannar trakasserar mig med hot och festar på nätterna så jag inte kan sova. Det här har pågått i flera år. Fruktar det värsta. Har en mycket obekvämlig känsla inför fortsättningen.

SVAR Mycket kortfattat bör du avflytta från orten. Grannbråk är i stort sätt omöjliga att lösa. Dina grannars version av situationen kan vara en helt annan.

Får hyresvärden neka mig bostad för att jag har skyddad identitet?

FRÅGA Jag har skyddad identitet och har haft kvarskrivning. Jag kan inte leva ett normalt liv. Jag kan inte få en sådan enkel sak som telefonabonnemang. Sökte hos Comviq då de hade ett erbjudande. Jag har inga betalningsanmärkningar och har inkomst. Jag fick inte ta abonnemang eftersom de menade att de inte kunde skydda mina adressuppgifter.

Jag sökte lägenhet och fick den och skulle skriva kontrakt. Då säger hyresvärden att han var tvungen att ta kreditupplysning på mig, och jag förklarade att jag hade skyddad id och att han var tvungen att gå en liten omväg för att få ut den. Det var inga problem för honom. Han tog upplysningen och återkom och sade att det var helt okej, men han ville inte ha problem i sitt hus. Jag hade ju skyddade uppgifter och det måste ju innebära att jag är hotad på något sätt. Han ville inte ha polisen och konstiga människor rännande i huset. Jag svarade att så länge mina uppgifter inte röjs, så ska det inte vara några problem och jag sade att jag inte fått några hot på länge nu eftersom jag flyttat och bytt namn.

Men jag fick nej. Jag straffades igen för att jag anmält och på grund av det blivit hotad till livet. Vid en trafikkontroll där de slår upp mitt registreringsnummer får jag tusen frågor om vad jag gjort eftersom jag har skyddade uppgifter. Vad har jag gjort?!

Ni borde uppmärksamma vad som händer efter rättegången, de problem vi med skyddad id får leva med varje gång vi går utanför dörren. Hur ska vi få våra rättigheter?

SVAR Det är bra att du tar upp detta problem och det du beskriver är en del av de negativa konsekvenserna som följer när man får sin identitet skyddad. Det är beklagligt att du ska behöva utsättas för människor som inte kan förstå din utsatta situation och som inte kan hjälpa dig på rätt sätt. Numera används dataregister och liknande till nästan allt och det har förenklat rutiner för olika instanser betydligt. Det är lätt att få fram information och det går snabbt. Människor har nog blivit för bekväma och när det uppstår en situation liknande din blir det plötsligt

för besvärligt och man vill inte ta tag i problemet utan skjuter det ifrån sig och det är bara att beklaga.

Hur man ska kunna underlätta för dig och andra i liknande situation har jag ingen lösning på eftersom situationen kräver att man är försiktig när man hanterar dina uppgifter. Men mer förståelse och engagemang för din situation är det minsta du kan begära. Vi får hoppas att politiker och rättsväsendet i övrigt uppmärksammar problemet och försöker hitta andra lösningar för att underlätta tillvaron för er som drabbas. Genom ditt brev hoppas jag att fler får upp ögonen för problemet. Hela systemet bygger på att människor anmäler brott och att de skyldiga straffas. Du har gjort vad man kan begära av dig och du ska inte behöva lida för det. Jag har full förståelse för att du känner dig orättvist behandlad.

Beträffande ditt problem med hyresvärden och att han nekar dig lägenheten enbart på grund av att du har skyddade uppgifter tycker jag att du ska kontakta Hyresgästföreningen eller Fastighetsägareföreningen.

Den sistnämnda är en organisation som de flesta fastighetsägare tillhör och de har olika regler för hur en hyresvärd/fastighetsägare ska agera gentemot sina hyresgäster. De har speciella etikregler och också regler för diskriminering och liknande situationer. Mitt råd är att du går in på deras hemsida (www.fastighetsagarna.se) för mer information. Där finns också telefonnummer till dem. De kan säkert ge dig svar på om värden har rätt att agera som han gjorde.

Hyresgästföreningen kan förhoppningsvis också ge dig svar på om hyresvärden har agerat korrekt och kan ge dig råd om hur du kan gå tillväga rent juridiskt.

Eva Andersson är författare till en alldeles ny skrift, *Brottsoffer och rättsprocessen*. Där förklaras hela rättsprocessen tydligt och pedagogiskt. Läs mer på www.boj.se

Hur få ersättning efter hot på jobbet?

FRÅGA Jag har blivit trakasserad i mitt jobb som bussförare. Det är inte första gången. Denna gång, liksom förra, rubricerar polisen det som olaga hot. Hur ska jag få ersättning? Det var inte lätt att se en person rikta pistol mot mig, det är ingen bagatell det som hände för mig.

SVAR Jag hoppas att du genom arbetsgivaren har fått hjälp att bearbeta händelsen genom kontakt med en psykolog eller liknande. Det är arbetsgivarens ansvar.

Jag förstår att du polisanmält händelsen vilket är bra. När anmälan kommer in till polisen beslutar de om en förundersökning ska inledas. Om gärningsmannen kan identifieras leder så småningom ärendet till åtal om åklagaren anser att brottet går att bevisa.

I samband med rättegången kan du som målsägande begära skadestånd för kränkning, eventuellt psykiskt lidande och förlust av arbetsinkomst om du drabbats av det genom brottet. Om du har fått ett målsägandebiträde är det den personen som för din talan. Om du inte har något biträde ska du framföra ditt skadeståndsanspråk till polisen och åklagaren och be åklagaren framföra vad du begär vid rättegången.

Om det inte blir rättegång kan du ändå ha rätt till ersättning för kränkning m.m. Vänd dig i först hand till ditt försäkringsbolag och i andra hand till Brottsoffermyndigheten med ditt skadeståndsanspråk. Hur mycket du ska begära i ersättning är svårt för mig att bedöma. Det finns rättspraxis som kan ge vägledning och i exempelvis Brottsoffermyndighetens referatsamling kan man se vad andra har fått.

Mitt råd är att du kontaktar närmaste brottsofferjour. De kan hjälpa dig med information om hur du ska gå tillväga. De kan också ge dig råd och stöd under ärendets gång.

Tryggare vittnen

Att vittna kan vara nervöst. Många är oroliga för att göra fel eller för att bli hotade. Då kan BOJs vittnesstöd ge information, ett vänligt bemötande och en stunds lugn i ett avskilt rum. Trygga vittnen vågar vittna och utan vittnen kan rättssamhället inte fungera. Hotade vittnen behöver stöd och skydd. ►

FOTO KENNETH HUDD

Annagreta Hedberg är vittnesstöd vid Brottsofferjouren i Västerås, som ansvarar för vittnesstöd vid Västerås och Köpings tingsrätter.

I Västerås finns 18 aktiva vittnesstöd och just nu deltar 14 personer i vittnesstödsutbildningen. Sex gånger varje år träffas Västerås vittnesstöd och får information om vad som är på gång och kan ventilera frågor och synpunkter.

bild visar Annagreta hur rättssalen ser ut, var målsägaren och den tilltalade sitter i salen. Pedagogiskt förklarar hon olika begrepp och poängterar att det är viktigt att säga till om man inte förstår de frågor som ställs. När Annagreta berättat om rättegången småpratar hon lite med Kristoffer, försöker få honom att slappna av. *Vad gör han annars? Var går ungdomarna ut nuförtiden?* Efter en stund verkar han slappna av, ler lite grann till och med.

– Om någon är nervös försöker jag få honom eller henne att tänka på något annat och koppla av om än bara för en liten stund. Det är en utmaning att få folk att koppla av, berättar Annagreta när Kristoffer har gått ut.

Men det är inte alltid som hennes stöd hjälper. Som den gången när en kvinna från ett sydamerikanskt land skulle vittna i ett misshandelsfall. Hon hade flytt från en diktatur och var livrädd för myndigheter. Hon darrade i hela kroppen och Annagreta kunde inte nå fram till henne, trots att hon försökte förklara att kvinnan var en viktig person för rätten.

Bra på att lyssna

En bra vittnesstödjare är intresserad av människor och bra på att lyssna, tror Annagreta. Och att använda humor är viktigt.

– Jag försöker att inte ta saker så högtidligt. Man måste kunna se lite humor i tillvaron, även i besvärliga situationer.

Många som hon kommer i kontakt med vill prata om varför de är kallade till rättegången.

– Men då lyssnar jag utan att kommentera. Det är ju rättegångssituationen jag ska prata om, säger Annagreta.

Hon är vittnesstöd två-tre gånger per månad. Ibland ringer ett vittne innan och

Vara vittnesstöd – en meningsfull utmaning

Annagreta Hedberg låser upp dörren till vittnesstödsrummet på tingsrätten i Västerås. Här finns bord och stolar, ett par fåtöljer och informationsbroschyrer från BOJ, vattenkokare och pulverkaffe. Annagreta brukar vara på plats en halvtimme innan förhandlingarna börjar. Då börjar folk droppa in. På koftan har hon en skylt med texten "Vittnesstöd".

Idag har Annagreta eftermiddagspasset. Hon tittar igenom listan med dagens vittnen och målsägande. De tilltalade står också med, men det är inte så ofta hon pratar med dem eftersom de får information av sin advokat.

Annagreta har varit vittnesstöd sedan 2004. Alla vittnesstöd jobbar ideellt och de flesta är pensionärer. Annagreta också. För henne var det viktigt att finnas kvar i ett socialt sammanhang efter pensionen och att göra något meningsfullt. Av en slump mötte hon Helena Wahlund, brottsoffersamordnare i Västerås, som gjorde

reklam för BOJ på Mälardalens högskola där Annagreta jobbade.

– Egentligen var Helena på högskolan för att få in ungdomar i verksamheten, men fick en pensionär, skrattar Annagreta, som aldrig varit på en tingsrätt innan hon blev engagerad i BOJ.

Idag är det två förhandlingar, en om djurplågeri och en om grov misshandel. Kattvänner och ungdomar blandas i väntrummet. Annagreta går runt. Diskret presenterar hon sig och frågar vilken rättegång de ska till. Hon frågar om de har varit på rättegång förut och om de vet hur det ser ut i en rättssal. Hon småpratar och erbjuder sig att berätta om vad som kommer att hända. De flesta tackar ja.

Berättar hur rättegången går till

17-årig Kristoffer ska vittna i misshandelsmålet. Rättegången har börjat och ensam sitter han utanför rättssalen och väntar på att få komma in. Han har varit med förut, på den åtalades bänk, men tackar ändå ja till informationen. På en

frågar om rättegången. Men då är det inte Annagreta de pratar med utan den lokala brottsofferjouren.

– Då kan jag få information i förväg om att det är någon som är väldigt nervös, säger Annagreta.

Annagreta informerar flera vittnen och målsägande under eftermiddagen, efter hand kryssar hon av på en lista vilka hon har pratat med. Till slut är det bara ett vittne kvar, Gurli som är pensionär. Hon är på plats i god tid.

Inte som på TV

– Men så här ser det ju inte ut på TV, utbrister Gurli när Annagreta visar bilden av rättssalen.

Och Gurli är inte ensam om sina funderingar.

– TV påverkar mycket om vad folk tror om rättegångar och många tror att det går till som i amerikanska deckarserier, med dramatik och tuffa tag i rättssalen, säger Annagreta.

Hon småpratar med Gurli, om färdtjänst och bussar, om jul och barndomsminnen. Gurli får kaffe och pepparkakor.

– Man kanske blir darrig på rösten där inne, säger hon lite nervöst.

– Du ska bara säga vad du minns och inget annat, förklarar Annagreta lugnt.

Gurli kallas in i rättssalen och Annagreta börjar plocka ihop sina saker. Arbetspasset är snart slut, hon brukar stanna tills de sista vittnena gått om någon vill prata efteråt.

Hon vet att hennes insats har betydelse. Många är tacksamma efteråt, kommer tillbaka och tackar, tar i hand. Och hon har fått dagens ros i lokaltidningen av mamman till en tonårstjej som skulle vittna mot ett kriminellt gäng. Tjejen tyckte att det var jobbigt att gå in i rättssalen och enligt mamman hade hon inte klarat det utan vittnesstöd.

– Vi är ofarliga och står inte för något som skrämmer, säger Annagreta.

– De ska ju in till det som skrämmer dem sedan.

PERNILLA RÖNNLID

Så fungerar vittnesstödsverksamheten

Vid i princip alla tingsrätter finns vittnesstöd – ideellt arbetande personer som informerar och lugnar ned vittnen, målsägande och deras anhöriga i samband med rättegången. Det är oftast de lokala brottsofferjourerna som rekryterar och utbildar vittnesstöden. Brottsofferjouren samordnar insatserna så att det finns ett vittnesstöd på plats när det är ett mål med närvarande vittnen och målsägande.

Domstolar ansvarar för praktiska saker, som information om verksamheten i kallelsen och att det finns vittnesstödsrum. Tingsrätterna ska meddela när det behövs vittnesstöd på plats.

Sedan 2001 har Brottsoffermyndigheten tillsammans med Domstolsverket i uppdrag av regeringen att ge förutsättningar för att det finns vittnesstödsverksamhet vid alla tings- och hovrätter. Brottsoffermyndigheten fördelar medel, kvalitetssäkrar och är ytterst ansvarig för vittnesstödet.

Ideellt initiativ. År 1995 startade brottsofferjouren i Växjö den första vittnesstödsverksamheten. Birger Gustinger, Växjö Brottsofferjour, berättar hur det började med ett telefonsamtal från ett kvinnligt vittne. Hon hade blivit skrämdd av den misstänkte och hans kamrat i foajén inför rättegången. Hon berättade att hon på grund av rädsla inte klarat av att vittna om vad hon sett av brottet. Den misstänkte gick fri, något som kvinnan lastade sig själv för, eftersom hon kände att hennes vittnesmål varit bristfälligt.

Hos Birger Gustinger väcktes tanken att det borde finnas en person på plats i tingsrätten som tar emot och ger information. Jouren startade därför den första vittnesstödsverksamheten. Detta initiativ blev väl mottaget.

Idag erbjuder BOJ vittnesstöd vid 47

av 53 tingsrätter och vid 5 av 6 hovrätter.

En rotaryklubb, en rödakorsförening, två vittnesstödsföreningar och juridikstudenter i Uppsala står för verksamheten vid 5 tingsrätter. Brottsoffermyndigheten står för verksamheten vid en tingsrätt samt vid hovrätten över Skåne

och Blekinge. Via vittnesstödsverksamheten ger BOJ årligen stöd till cirka 25 000 vittnen, anhöriga och målsäganden. Det finns ca 750 aktiva vittnesstöd.

Brottsoffermyndigheten är huvudman för vittnesstödsverksamheten sedan år 2001. Myndighetens uppgift är att verka för att rekrytering och utbildning genomförs och att vittnesstödsverksamheten håller god kvalitet. Chrystal Kunosson, vittnesstödsansvarig på myndigheten, berättar att när det gäller rekrytering och utbildning handlar det mest om att ge råd och ibland praktisk hjälp.

Brottsoffermyndigheten fördelar genom Brottsofferfonden medel till brottsofferjourer och andra som bedriver vittnesstödsverksamhet. Det finns ett vittnesstödsbidrag baserat på omfattningen av verksamheten. Det är vanligt på mellan 10 000 och 30 000 kronor per år. Man kan också söka projektmedel för att exempelvis genomföra utbildningar, de mest aktiva jourerna anordnar utbildning varje år. Chrystal Kunosson tror att vittnesstödsbidraget oftast går till sådant som att betala reseersättning för vittnesstöd, lunch eller parkeringsavgifter vid tingsrätten. Men det är upp till den lokala jouren eller verksamhetsansvarig att bestämma, så länge vittnesstödsbidraget kommer vittnesstödet direkt till godo.

Brottsoffermyndighetens kvalitetsarbete består framför allt av att försöka skapa kontinuitet i verksamheten. Alla vittnen och målsägande oavsett bostadsort bör få samma tillgång till information om vittnesstödsverksamheten och möta bra utbildade vittnesstöd redo för uppgiften, menar Chrystal Kunosson.

NINNA MÖRNER

Tingsrätterna överlag mycket nöjda

Tidningen Brottsoffer har frågat tingsrätterna om hur de tycker att vittnesstödsverksamheten fungerar och vad man erbjuder vittnesstöden.

Så gott som alla tingsrätter är nöjda med verksamheten. Av de 46 som har svarat på enkäten är det en som uppger att vittnesstödsverksamhet saknas. Bristande resurser anses vara anledningen, framför Haparanda tingsrätt.

Av alla 53 tingsrätter har alltså 46 svarat och 45 har verksamhet. För alla utom två är det brottsofferjouren som organiserar verksamheten. 19 tingsrätter är mycket nöjda och anser att vittnesstödsverksamheten fungerar utmärkt och rent av är ovärderlig. Resterande anser att det fungerar bra, tillfredsställande. Fem tingsrätter ser vissa problem, även om de är nöjda. Problemet är att behålla en jämn ström av antalet aktiva ideella vittnesstöd.

Att det saknas tillräckligt antal vittnesstöd eller att de periodvis saknas helt är enligt tingsrätterna den svaga länken i verksamheten.

Alla tingsrätter utom en uppger att de kan erbjuda ett eget rum för vittnesstöden. De flesta menar att rummen är lätta att hitta och särskilt utmärkta med en skylt eller liknande. Två tingsrätter har en avskild del av väntrummet för vittnesstödet. Den ena uppger att de ska flytta till nya lokaler under året och då får vittnesstöden eget rum.

19 tingsrätter svarar att de inte ger några förmåner eller ersättning till vittnesstöden. Övriga ger någon form av förmån. Den allra vanligaste förmånen är fri parkering och fritt kaffe. Inköp av blommor, blankettställ, porto, fri kopiering är andra förmåner som nämns. Vittnesstöden bjuds på julbord av två tingsrätter. En tingsrätt ger dem årligen en blomstercheck som

tack. Fyra tingsrätter ger den lokala jouren ett bidrag varje år. En tingsrätt betalar reseersättning på 18:50 per mil till alla vittnesstöd.

Lovorden många

Överlag vill många som svarar på enkäten påpeka hur de uppskattar vittnesstödsverksamheten. Problemen är få, lovorden många. Till exempel:

”Vittnesstödsverksamheten fungerar alldeles utmärkt. Jag brukar berätta för vittnesstödarna hur uppskattade deras verksamhet är och hur väl vi märker inne i rättssalen att ett vittne eller ett målsägande har haft kontakt med vittnesstödjaren (lugnar, mer förberedd osv)”

Tingsrätterna uppger att det är ovanligt att vittnen hotas och att ingen av dem känner till att ett vittnesstöd skulle ha hotats i samband med sitt uppdrag.

NINNA MÖRNER

Röster från jourerna om vittnesstödsverksamheten

Studenter är bra vittnesstöd

Vid Örebro tingsrätt fungerar vittnesstödsverksamheten bra. Det är bra samverkan med personalen på tingsrätten och med deras kontaktperson. Det kommer kontinuerligt listor med namn på bl a målsäganden och vittnen vilket gör det lättare för mig att planera besättning av vittnesstöd. Det är i stort sett behov av bemanning alla vardagar.

Jag har drygt 20 vittnesstöd, varav hälften är studenter från Örebro universitet. De flesta av studenterna går juristprogrammet, men några rättsvetenskapliga programmet och socionomprogrammet. Det är mycket givande att ha med så många ungdomar i 20-25-årsåldern i verksamheten och de går in med stort engagemang i vittnesstödsarbetet.

Det blir samtidigt bra praktik för dem att ha kontakter med så många. Visst blir det perioder när de kan tjänstgöra mindre, när de har tentor, uppsatser, praktik, lov osv, men då gäller det att ha andra som kan tjänstgöra mer under dessa perioder. Man måste alltså ha en bra mix av vittnesstöden vad gäller tillgänglighet dagtid för att detta ska fungera.

Under våren ska vi arbeta en del med BrOMs skrift angående kvalitetsarbete i verksamheten. Gå igenom vad vi kan förbättra ytterligare. Det gäller också att kunna ta emot målsägande och vittnen som innan huvudförhandlingen vill besöka tingsrätten för att kunna känna sig lite lugnare när det blir dags.

CONNOR BOMAN

vittnesstödssamordnare, Örebro

Vittnesstöd naturlig del av tingsrätten

Jouren i Katrineholm- Flen-Vingåker har en väl fungerande vittnesstödsverksamhet. Vi har ett mycket bra samarbete med tingsrätten i Katrineholm. Vittnesstöden känner sig som en naturlig del av verksamheten.

Det uppskattas av målsägande, vittnen och anhöriga att ha möjligheten att sätta sig i vittnesstödsrummet en stund innan huvudförhandlingen och prata med ett vittnesstöd om hur huvudförhandlingen går till, hur det ser ut i salen, var personen i fråga ska sitta osv.

Det händer även att målsägande eller vittne kommer in i vittnesstödsrummet igen efter huvudförhandlingen eller avlagt vittnesmål. Upplevelsen i rättsa-

len kan ha varit jobbig och personen kan behöva prata av sig lite och kanske lugna ner sig innan vederbörande åker hem.

Vittnesstöden känner att de gör en bra insats, deras arbete är värdefullt.

KATARINA
Brottsofferjouren Katrineholm-Flen-
Vingåker

Alla positiva till vittnesstöd

Vittnesstödsverksamheten fungerar bra hos oss – både kontakten med våra vittnesstödjare och med tingsrättens personal. Vi får mycket feedback både från lagman, domare, advokater och åklagare. Vittnesstödjarna trivs på vår tingsrätt och blir alltid lika väl mottagna. Målsägande och vittnen är nöjda och oerhört tacksamma för den hjälp de får inför och efter en huvudförhandling.

KERSTIN GUSTAFSSON
brottsofferassistent/vittnesstödsamord-
nare, Nordöstra Skånes BOJ

Anordna regelbundna träffar!

Vi som jobbar med vittnesstödsverksamheten i södra Värmland, Karlstads tingsrätt tycker att det fungerar bra. Vi har ett löpande schema där vittnesstödjarna arbetar heldagar, två och två åt gången.

Vi gjorde i höstas en mindre enkät bland våra stödjare. De upplevde att de gjorde ett värdefullt arbete och att de var uppskattade av övrig personal. En del upplevde att storleken på rådhuset var problematiskt och att det var svårt att veta vem som var vittne, målsägande eller tilltalad. Det positiva med att det är så stort är att tilltalad och vittnen inte behöver sitta nära varandra och därmed undviks onödiga konfrontationer och otrygghet.

Ibland upplever vi att informationen vid ändringar av förhandlingar samt antal vittnen kan vara bristfällig, detta fungerar ändå eftersom vittnesstödjarna har ett bra samarbete med vakt och annan personal som kan ge den informationen på plats.

Det är viktigt att vittnen får en tydlig

information om att vi finns för dem när de ska vittna. Tror också att det är bra med regelbundna träffar, vi har månadsmöten varje månad där vittnesstödjarna får träffas och ofta har vi också någon föreläsare med som informerar om något ämne. Det ger en konstant vidareutbildning för stödjarna.

LOTTA
Vittnesstödsamordnare
Södra Värmland BOJ

Allt fler minderåriga vittnen behöver vårt stöd

Vår jourverksamhet började 1996, samma år började vi ge stöd till vittnen och andra även vid rättegång. Då tjänsten som vaktmästare vid rätten togs bort fick vi överta dennes expedition, i nära anslutning till ingång och salar. Vi försöker att göra detta rum så bekvämt som möjligt för våra hjälpbehövande. Man kan även ha dörren låst och det finns tittöga ut mot väntsalen.

Vi kan erbjuda fika till dem som vill, broschyrer och tidskrifter m.m.

Tingsrättens chef sammankallar till möte två gånger om året då samordnare, vittnesstöd, BOJs ordförande samt personal från tingsrätten träffas. Då diskuterar vi vårt samarbete och skulle det uppstå några problem kan vi ventilera dem. Arbetad tid på ett år kan vara från 250 till 270 timmar.

Samordnaren hämtar listor från tingsrätten 2/ggr i veckan. Ibland kan det vara extra ting som sätts in och då får vi veta det per telefon. Sedan delas ärenden ut till dem som kan ställa upp som stöd.

På senare år då det varit många mål med minderåriga vittnen som har med sig vårdnadshavare är denna hjälp väldigt uppskattad.

Nu till det som kan vara frustrerande: Det är svårt att få veta i tid när det är vittnesförhör på telefon. Men vi jobbar på att förbättra informationen om detta.

LISBETH
assistent & samordnare, Brottsoffer-
jouren i Mora-Orsa-Älvdalen

Ge vittnesstöden betalt så stannar de!

Jag är samordnare på en tingsrätt deltid. Det är ett roligt och omväxlande arbete som kräver mycket flexibilitet. Det finns dock problem.

Att jobba med ideella personer som vittnesstöd är både tungrott och tidsödande. Vi hade nyligen en ny kurs och manfallet är stort när det väl gäller att börja jobba i tingsrätten. Många ser det som ett "tidsfördriv" och tror att det går bra att hoppa in då och då. Det gör det ju visserligen, men jag anser att de kunskaper man får på kursen och det man lär sig i tingsrätten som vittnesstöd, är kunskaper som måste underhållas och framför allt praktiseras kontinuerligt!

Det är bättre att ha ett mindre antal vittnesstöd som arbetar kontinuerligt och flitigt, de känner sitt ansvar och blir bra på att ta hand om målsägande och vittnen. Att utbilda och utbilda hela tiden är meningslöst. Ge våra vittnesstöd en riktig ersättning och låt brottsofferjouren kunna välja att ta väl hand om dem som är seriösa.

SAMORDNARE SOM VILL VARA ANONYM ►

Röster från jourerna... (fortsättning)

► Ett likvärdigt stöd till vittnen och till målsägande

Det är viktigt att föra öppna samtal med Brottsoffermyndigheten, Domstolsverket och Justitiedepartementet om hur ett samhällsansvar för målsägandes och vittnens trygghet i rättssystemet kan utföras av en ideell organisation. Eftersom det finns beslut om att alla tings- och hovrätter ska ha vittnesstöd på plats ska det inte ses som något tillfälligt välgörenhetsprojekt som gästar i rättens lokaler. Det bör vara ett tydligt uppdrag – gärna utformat som en upphandling med konkreta kvalitetskrav och uppföljningsrutiner. Likvärdiga resurser måste då finnas för samordnartjänst, eget kontor och tillgång till separat väntrum för målsägande och vittnen. Uppropslistorna behöver finnas tillgängliga för samordnaren minst 2 dagar innan så att det går att planera bemanningen. Det ska vara ett ömsesidigt ansvar att verksamheten fungerar.

Det är också viktigt att ha en tydlig samordning på riksplanet. Där skulle man önska en tydligare samverkan mellan BrOM och Riks-BOJ. Det behövs stöd när det gäller utbildning och material, men också med förhandlingar med de inblandade myndigheterna. En regional samordning som BrOM har föreslagit kan säkert vara en god hjälp på vägen.

En intressant utveckling är de rättegångsskolor som BrOM har initierat på en del orter. Även där kan BOJ vara en viktig samarbetspart och utveckla ett bredare koncept som möter fler behov hos målsägande.

LENNART NORDIN & ANNE HOLMDAHL
Vittnesstödsverksamheten
i Göteborg

Vitnesskydd aktuell fråga inom EU

Hot mot vittnen är ett hot mot hela rättssäkerheten. Att skydda vittnen för att genomföra rättegången är en central fråga. Nu vill man inom EU ta fram gemensamma riktlinjer för att ge hotade vittnen stöd och skydd.

Hot mot vittnen kan ha olika dignitet och konsekvenser. Vanligen ökar hoten efter polisanmälan, successivt fram till rättegång. Den som vittnar kanske ingår i en kriminell kultur där man inte tjallar och inte har kontakt med myndigheter. Att bryta mot kulturen innebär att utsätta sig för en risk. En del hot är så allvarliga att det är fara för vittnets liv. Inte minst när det gäller rättegångar mot organiserad brottslighet.

I Europa finns olika modeller för att hantera hot mot vittnen. I Italien, där skyddsbehovet ofta är omfattande, finns ett särskilt centrum som beviljar skydd i ett visst antal dagar åt gången. I Litauen får hotade vittnen kostnadsfri plastikoperation och vapen att försvara sig med. Norge har sedan ett antal år tillbaka till-

låtit anonyma vittnesmål vid bekämpning av grov organiserad brottslighet. Inom EU finns tankar på att harmonisera vittneskyddet och skapa en enhetlig policy och gemensam strategi för att skydda vittnen. Europeiska gemenskapernas kommission framlägger i ett arbetsdokument, *KOM (2007) 693*, att tiden inte är mogen för lagstiftning på området, men att det finns behov av att reda ut vissa frågor. Gert Vermeulen arbetar med att ta fram ett förslag på europeiskt samarbete.

– Alla nationer bör erkänna bevisningen som man får från andra EU-länder – även om man inte delar metodval med det land som ligger bakom bevisningen.

Europarådet tar fram riktlinjer på tre områden:

- Anonyma vittnesmål
- Användning av kollaboratörer (informerter)
- Skyddade vittnen.

Det kan även bli aktuellt med anonyma tolkar. Europarådet diskuterar också möjligheten att erbjuda hotade EU-medborgare skyddad identitet i ett annat EU-land.

NINNA MÖRNER

Brittisk polis ger skydd vid mordhot

Det psykiska stödet till en person med skyddad identitet är avgörande, menar Nick Fyfe vid Scottish Institute for Policing Research i Storbritannien. Att leva under hot är tärnande och det finns risk att den utsatte tar sitt liv.

Brittisk polis har kartlagt hur man ska kunna ge skydd åt vittnen som hotats till livet. En majoritet av dem man ska skydda är själva kriminella. Hittills har polisen fokuserat på det fysiska skyddet, konstaterar Nick Fyfe. Det skyddet, eller stödet, förtjänar att uppmärksammas mer, hävdar han. Utan psykiskt stöd blir livet för den som ska skyddas outhärdligt.

För den som hotas är tryggheten till en början i fokus, polisen fokuserar på att ge ett fysiskt skydd. Tiden runt rättegångs-

förhandlingen är den tid polisen visar intresse. Det finns ofta inte ett långsiktigt perspektiv, menar Nick Fyfe.

I vittnesintervjuer i Skottland framgår att de inledningsvis var tacksamma att få det skyddet. Efter omplacering och skyddad identitet fick de dock inte tryggheten tillbaka. De kände sig paranoidea under lång tid efteråt. De kände ilska och hat mot den eller dem som tvingat dem till att kapa alla band med sitt förlutna. På sikt tärde situationen allt mer.

– Den största risken mot dessa hotade personer blev med tiden de själva. Självmordsrisken är kraftigt förhöjd för dem som lever med skyddad identitet.

NINNA MÖRNER

Källa: Witness protection: The UK experience in international comparative perspective, 2007

Brå kartlägger hoten mot vittnen

Vittnen som hotas eller trakasseras blir rädda. De vågar kanske inte berätta vad de har sett och det här är ett problem för rättssamhället. Nu kartlägger Brå omfattningen av hoten och undersöker hur man ska kunna förebygga att vittnen skräms till tystnad.

Hot mot vittnen kan leda till att vittnen ändrar sina vittnesmål eller inte vågar vittna av rädsla för repressalier. Nu driver Brottsförebyggande rådet, Brå, ett projekt för att kartlägga förekomsten av hot och våld mot vittnen och målsägande och också göra en bedömning av vilka brottsförebyggande åtgärder som kan bli aktuella.

Utredare Johanna Skinnari berättar att man har utgått från att försöka förstå de utsattas upplevelser. 21 brottsoffer och nio vittnen har djupintervjuats. Några har förmedlats via brottsofferjourerna. Dessutom har Brå intervjuat 40 personer som möter brottsoffer och vittnen, myndighetspersoner och ideella från bland annat brottsofferjourer.

Analyserar konsekvenserna

Nu ska intervjuerna analyseras för att skapa bättre förståelse av hur det är att utsättas för hot och vilka konsekvenser det får.

– Det kan handla om subtila trakasserier, som att vittnet får en blombukett till sin hemadress från gärningsmannen. För den utsatta är signalen tydlig om att det handlar om en varning, förklarar Johanna Skinnari.

Sådana trakasserier är svåra att komma åt. De tas inte med under brottsrubriken *övergrepp i rättsak*.

Inom ramen för utredningen går man igenom 102 domar om övergrepp i rättsak och de bakomliggande förundersökningsprotokollen. Detta för att se vad det handlar om för typ av påverkan och vilka konsekvenser det fått.

Man gör också en registerkörning för att kartlägga vilka förövarna är.

– Vi vet från internationell forskning att hot förekommer i högre utsträckning när det finns en relation mellan förövaren och brottsoffret eller vittnet än när de är okända för varandra, berättar Johanna Skinnari.

Inom tre huvudområden är risken för hot störst: Ungdomsbrott, brott inom nära relation samt organiserad brottslighet.

Rädsla ger hoten framgång

Johanna Skinnari beskriver en modell för att se på otillåten påverkan, framtagen av den brittiske forskaren Warwick Maynard. Det är en piltavla med en kärna och två cirklar utanför. Det största fältet är den yttersta cirkeln. Där finns alla de människor som känner olust och rädsla inför själva mötet med rättssystemet. De behöver stöd, information och hjälp framför allt i samband med rättegång.

Den inre cirkeln består av dem som utsatts för hot, men inte riskerar att hoten blir verklighet. Förövaren saknar kapacitet eller motivation att göra mer än uttala hotet. Den här gruppen behöver stöd både före, under och efter rättegång. Det bör också göras en hot- och riskbedömning.

I den allra innersta kärnan finns de vars liv är i fara. De behöver omfattande stöd och framför allt genomgripande skyddsåtgärder för att genomföra sitt vittnesmål.

Modellen visar att det finns olika sorters problem som bäst löses på olika sätt.

De allra flesta hot genomförs aldrig, menar Johanna Skinnari. Många gånger är

människor rädda utan egentlig anledning. Och inte blir det lättare att övertyga folk om att hot oftast inte omsätts till handling, när det med jämna mellanrum rapporteras om spektakulära våldshandlingar.

– Vissa grupperingar lever på sina våldstrykten och ser därför uppmärksamhet av deras brott som något positivt i till exempel media eller i lokalsamhället, menar Johanna Skinnari.

Den mediala uppmärksamheten är en anledning till rädsla för att utsättas. Att antalet anmälda fall om övergrepp i rättsak fördubblats under de senaste åren är en annan. Men det är osäkert om det är antalet hot som ökat eller om det är anmälningsbenägenheten. År 2006 lagfördes 336 personer för övergrepp i rättsak, men det är alltså svårt att veta den verkliga omfattningen och få grepp om de mer svåråtkomliga trakasserier som förekommer.

När den som hotar lyckas med sitt uppsåt – att få vittnet eller brottsoffret att tiga – kommer detta inte till myndighetspersonernas kännedom. Brå har därför bett samtliga åklagare att under fyra veckor föra loggbok över de fall där man misstänker otillåten påverkan.

Johanna Skinnari arbetar nu med att analysera djupintervjuer, domar, registerutdrag med mera. Själva rapporten *Otillåten påverkan mot vittnen och målsäganden* presenteras i maj.

NINNA MÖRNER

Projektet *Otillåten påverkan mot vittnen och målsäganden* genomförs med stöd av medel från Brottsofferfonden.

” Det kan handla om subtila trakasserier, som att vittnet får en blombukett till sin hemadress från gärningsmannen. För den utsatta är signalen tydlig. Det är en varning.

Lisa vågade vittna trots att hon hotats

Lisa blev vittne till en misshandel. Före rättegången blev hon hotad av förövarna. Lisa vittnade trots allt. Och nu efteråt är hon ganska stolt över det.

Lisa vittnade vid ett mål om en misshandel, trots att de hotade henne. Lisa heter egentligen något annat, men vill vara anonym eftersom rädslan finns kvar. Vi träffas ute en iskall, blåsig januaridag. Det är få ute så här mitt på dagen. Det var inte många ute den där kvällen det hände heller, minns Lisa. Hon mår lite dåligt den kvällen, höll kanske på att bli förkyld. Så hon sade *hej då* till kompisarna för att åka hem och lägga sig. Hon skyndade iväg mot busshållplatsen.

Plötsligt vacklar en kille ut ur en port. Efter honom rusar tre killar med något i händerna. De kastar sig över offret, som viker sig och dräsar omkull.

– Det var som allt gick i slowmotion. Som en film. Helt överkligt.

En kille sparkar offret, en annan hejar på. Den tredje tittar rakt på Lisa och skriker att hon ska dra för annars jävlar! Lisa backar, men kan inte förmå sig att vare sig springa därifrån eller agera på något sätt. Hon stirrar in i de rödglödade ögonen som tillhör den skrikande rösten.

– Polisens siréner hördes. De drog, berättar hon.

Polisen larmade ambulans och tog lite uppgifter av Lisa. Hon fick skjuts hem. Lisa rabblar sin historia. Hon har gått igenom den många gånger. Berättat den för polis och i rättssalen. Vi går in på ett fik och sätter oss lite avskilt. Lisa tar en kopp te och en smörgås. Vi talar om hur ett brott, som för polisen

är en vardagshändelse, ställer allt på ände för en ung människa som Lisa. Hon fick svårt att sova, blev rädd att gå ut. Lisa levde som två parallella liv beskriver hon. Ett där hon gjorde som hon skulle i vardagen och ett annat där allt inuti henne var i kaos.

Vi vet var du bor!

Polisutredningen framskred. Offrets skador läkte. Han hade blivit illa tilltygad; en spräckt njure, revbenen avslagna, och han tappade för en tid smaken helt. Åtal väcktes. Lisa hade ju sett vad gärningsmännen var kapabla till. Därför tog hon hoten hon senare fick på allvar.

En dag, strax efter kallelsen till rättegången, knackade det på dörren. Lisa öppnade och en kille frågade "Är du...?" och så sade han Lisas för och efternamn. Lisas ansikte bleknar vid minnet. Längst bort vid grinden såg hon en av de tre förövarna stå och blänga. Det liksom svartnade för henne så rädd blev hon. Inget mer hände den gången. Men hon visste att de visste var hon bor.

Ville inte vika sig för hot

Polisen gav henne numret till brottsofferjouren. Där fick hon träffa en person som tog sig tid att prata med henne och hennes föräldrar. Lisas föräldrar tyckte inte att Lisa skulle vittna alls. Men Lisa ville inte vika sig för ett hot. Även om hon varje natt drömde mardrömmar om de där rödglödade ögonen som ville henne illa.

När Lisa kom till rättssalen infann sig inte de misstänkta. Så det blev inställt. Två inställda rättegångar.

– Superjobbigt, kommenterar Lisa.

” Jag tänkte att det var inte värre alltså! Det fick något straff i alla fall. Så det var väl värt det. Och lite stolt fick man känna sig”

Till slut hämtade polisen de misstänkta till rättegången. Då hade de hunnit begå ännu en misshandel. Lisa hade med sig sin pappa, bästa kompis och både en stödperson och ett vittnesstöd från BOJ. Kände sig hyfsad trygg.

Lisa berättar att det kändes lite tomt efter rättegången. Hon hade oroat sig så länge, så var det liksom bara över.

– Jag tänkte: *Det var inte värre alltså!* De fick något straff i alla fall. Så det var väl värt det, säger Lisa.

Hon uppskattade att alla även efteråt gav henne stöd och berömde henne för att hon vittnat. Lisa ler skyggt.

– Lite stolt fick man känna sig!

NINNA MÖRNER

FOTO ELIN JÖNSSON/BILDDIREKT (GENREBILD)

Vad innebär det att vara vittne?

Närmare 100 000 människor vittnar i domstol varje år. Att vittna är en samhällsplikt. Om vittnet uteblir kanske rättegången måste ställas in. Om ett vittne inte kommer kan hon eller han bli skyldig att betala vite, en sorts avgift eller böter. Giltig anledning att inte komma är sjukdom vid uppvisande av läkarintyg eller avbrott i allmänna kommunikationer. Arbete eller semester godtas inte. Polisen kan hämta ett vittne som inte infin- ner sig i rätten.

Vittnet ska svara på kallelsen från domstolen. Det kallas delgivning.

Vid tingsrätten finns i regel ett särskilt väntrum

för vittnen. Vittnen ska inte närvara vid rättegången före vittnesmålet.

I regel avlägger vittnet vittneseden:

"Jag (namn) lovar och försäkrar på heder och samvete, att jag skall säga hela sanningen och intet förtiga, tillägga eller förändra."

Den som vittnar under ed och talar osanning kan dömas för mened. Förra året dömdes 46 personer för detta brott.

Alla får inte avlägga ed. Personer under 15 år eller som är nära släkt med den misstänkte får inte göra det. Ibland får inte heller personer med

psykisk sjukdom göra det.

De olika parterna i rättsalen kan ställa frågor till den som vittnar. De kan då försöka pressa vittnet och ifrågasätta berättelsen, beroende på vilken part de företräder.

I regel är vittnesmålen offentliga liksom domsluten. Namn på vittnen samt vittnesmålen blir därmed tillgängliga inte bara för alla i rättsalen utan även efteråt för allmänheten.

En animation om vad som händer vid en brottmålsrättegång finns på Sveriges Domstolars webbplats (www.dom.se).

Kunskap gör unga vittnen tryggare

Unga vittnen i Eskilstuna utsatta för våld och rån hotades ofta av gärningsmännen. De vågade inte berätta allt för polisen och gärningsmännen gick fria.

Nu har polisen, lokala Brå med flera arbetat för att stärka ungdomar att våga vittna. Ökad kunskap och diskussion har lett till en positiv attitydförändring och att fler söker hjälp hos Stödcentrum för unga brottsoffer.

Hösten 2005 bjöd Brottsförebyggande rådet, Brå, i Eskilstuna tillsammans med polisen in representanter från skolan, socialtjänsten, Stödcentrum för unga brottsoffer samt åklagarkammaren och tingsrätten till ett möte. Samtliga kunde bekräfta att hot och våld mot brottsoffer och vittnen var ett stort problem och samtliga hade en likartad bild av problemet.

Vid det första mötet fick aktörerna berätta hur de arbetade när ett brott sker och hur mycket de kommunicerade med varandra, vilket resulterade i ett flödeschema. Tommy Jonasson, samordnare vid Brå i Eskilstuna, berättar att det blev basen för projekt *Våga vittna*.

– Flödesschemat visade att polisen tar hand om gärningsmannen och skolans kurator om brottsoffret, men vittnet försvann, säger Tommy Jonasson.

Svårt få stöd av vuxna

En del av problemet bestod också i att de som blivit kränkta inte visste vad de skulle göra. De saknade kunskap om hur rättsväsendet fungerar. Unga vittnen behöver stöd av vuxenvärlden, men får inte det då de vuxna till viss del också saknar denna kunskap.

– Det är tufft att vara ungt vittne och sitta mitt emot gärningsmannen – som kanske går i samma skola – i en rättegångssal och inte ens veta vem som är åklagare och vad en sådan gör, säger Tommy Jonasson.

Våld i skolan vanligt

Den första kartläggningen gav projektet en tydlig bild av att ungdomar bar på många uppfattningar om myndigheter och hade hög tolerans till våld och kränkningar innan de ansåg att det fanns anledning att göra polisanmälan.

Det var också vanligt att skolan tog på sig en medlingsroll istället för att polisanmäla händelserna.

– Ungdomar som blir hotade och slagna med en knytnäve i magen skulle enligt undersökningen inte polisanmäla detta. Inte heller förstod de att det är brottsligt när någon hotar dem om de vittnar om ett

brott i rättegång, säger Tommy Jonasson.

Två temadagar anordnades för elever vid två skolor. Dag ett gick ut på att skapa diskussion med ungdomarna om hur de tänkte göra i vissa situationer, till exempel när en kompis drabbats av brott, och om de i så fall skulle ställa upp och vittna.

– Vanliga uppfattningar var ”vittnar du så kommer maffian”, och ”polisanmäler du så händer ändå inget”, säger Tommy Jonasson.

– Det var viktigt att diskutera fram hur de skulle vilja ha det om de själva drabbades av brott.

Dag två spelade en teatergrupp upp hur en ung person blev vittne till ett brott och sedan tiden fram till rättegången. Vid det första framförandet slutade handlingen inte lyckligt. Andra gången hade ungdomarna chans att avbryta framförandet och

FOTO HELEN ALSEBY

byta ut den skådespelare som de tyckte agerade fel.

– Ungdomarna gick ofta in och avbröt handlingen, vilket visar att de vet hur stödet från vuxna ska se ut, säger Tommy Jonasson.

Efter dessa temadagar fick ungdomarna i uppdrag att bjuda in sina föräldrar och presentera sina kunskaper.

Ändrade attityder

Den andra enkätundersökningen visade att attityderna förändrats, bland annat rådde nu en mer positiv syn på polisen och övriga rättsväsendet.

Attityderna har förändrats både bland de unga och deras föräldrar. Man kan mer om rättsväsendet och brott. Man talar mer om det. Och det är kanske därför lättare att fråga om råd och söka stöd. Allt fler söker sig till exempel till Stödcentrum för unga brottsoffer i Eskilstuna för att få råd. Intresset bland de unga märks och har gett ringar på vattnet. 18-åriga ungdomar har till exempel tagit initiativ till att ungdomar själva ska gå ut som fältassistenter. Nu ska de uppvakta kommunstyrelsen med den idéen.

– Framgången i projektet beror nog på den starka viljan hos alla aktörer att samverka även om det bitvis har varit motigt på grund av tidsbrist, säger Tommy Jonasson och tillägger:

– Det märks även ett stort intresse för modellen i hela landet.

HELÉN ALSEBY

Idag finns cirka 12 unga vittnesstödare i Eskilstuna, alla studenter vid Mälardalens högskola. Deras utbildning har skett i samverkan mellan Brå Eskilstuna, brottsofferjouren, Stödcentrum för unga brottsoffer, Mälardalens högskola och polisen. Idag finns också särskilda domare som handlägger ungdomsmål.

Barn- och ungdomsenheten i Eskilstuna kommun tar nu fram gemensamma riktlinjer för hantering av brott i skolan och *Våga Vittna* ska bli en utbildningsmodell för årskurs 8 på samtliga skolor i kommunen.

Vittnen till våld har ansvar

Det finns alltid ett vittne till våld och förtryck. Åskådare som ser. Som kan välja att agera eller inte agera. Åskådaren spelar en avgörande roll. Åskådarrollen skärskådas just nu av Forum för levande historia i en pågående utställning.

Det finns de som ser när någon misshandlas i tunnelbanan, när en elev trakasseras i skolan – och det fanns åskådare när judar förnedrades offentligt i nazisternas Tyskland. Åskådarna är möjliggörare av våldet. Åskådarna kan ställa sig likgiltiga och bara se på. Men även det är en aktiv handling, ett val att *inte* ingripa. Ett val som får konsekvenser. Man kan också välja att ingripa och stoppa våldet.

Åskådarens val att agera eller inte agera spelar roll. Det är vad *Forum för levande historia* vill lyfta fram i utställningen *Spelar roll*. Man vill få besökarna att ta ställning och reflektera över hur de skulle ha agerat som vittne. Hur de skulle vilja ha agerat och var går gränsen mellan att bevittna och att vara delaktig i ett dåd?

Tvingas ta ställning

Besökarna kan läsa en berättelse om 14-åriga Effie som fick se sin uppskattade judiske barnläkare ligga på knä och skura trottoaren med en tandborste, förnedrad av SS-uniformerade män. En stor folkmassa hade samlats för att se på. Effie väljer att protestera och att ifrågasätta Gestapos skändning.

När man läser texten identifierar man sig med Effie som säger ifrån – men är det säkert att du hade varit Effie och inte en i folkmassan?

När man kliver på en vit duk sätts en uppläsning av Effies berättelse igång. I din siluett visas bilden på händelsen hon talar om. Ta ett steg åt sidan och din siluett visar bara folkmassa, ett steg åt andra sidan och du ser barnläkarens ansikte

och armbindeln på Gestapo. Det är obehagligt. Du är en deltagare. Var ska du ställa dig? Vem är du?

Det finns moderna exempel också. Unga berättar om vad de har varit med om. En flicka ingriper vid misshandel i tunnelbanan och skadas själv. En pojke blir uppringd av en tjej som utsätts för våldtäkt. Det finns en rad exempel. De ställer alla samma frågor; Hur skulle du ha agerat? Hur skulle du vilja ha agerat? Och var går gränsen?

Åskådareffekt kallas det för när många ser våld utan att ingripa. Det finns teorier om att när åskådarna till våld är många fördelas ansvaret och blir allas – eller ingens. För att åskådarna ska ingripa krävs att någon tar första steget, kliver över ansvarströskeln.

Eller som Martin Luther King sade: *”Tragedin i världen är inte de onda människornas brutalitet utan de goda människornas tystnad”*.

NINNA MÖRNER

Utställningen *Spelar roll* pågår under 2008. *Spelar roll* är även en egen webbplats. Det finns ett pedagogiskt material framtaget för skolorna. Läs mer på www.levandehistoria.se

Du kliver in i bilden. Genom att se blir du delaktig. Ta ställning.

Här kan de tio regionerna och de lokala brottsofferjourerna själva berätta om vad som händer i landet. Läs mer om regionernas verksamhet på www.boj.se (gå till "Om BOJ" under "Regioner").

Region Skåne, Blekinge & Hallands län

Kontaktperson AnnChristin Jacobi, 0451 127 17

Brottsofferjouren Södra Halland. Hallands läns fyra jourer i Halmstad, Falkenberg, Varberg och Kungsbacka träffas en gång varje år. År 2007 stod Halmstad för länsmötet med 23 deltagare. Grupparbeten kring frågan *Hur har vi det i våra jourer?* redovisades och diskuterades.

18 november 2007 fyllde Brottsofferjouren i Halmstad 20 år.

Vittnesstöd och stödpersoner har under 2007 tillsammans med Halmstads Nämndemanna-förening genomfört en rad studiebesök. Polisen i Halmstad visade hanteringen av ett fall från gripande fram till rättegång och deltagarna fick besöka häktet. På Sagsjöns Kvinnoanstalt fick de tala med några av de intagna kvinnorna, vilket gjorde ett starkt intryck. Fagareds ungdomsanstalt i Lindome bjöd på rundvisning och information om verksamheten. Slutligen fick deltagarna möta två av aktörerna i en rättegångsförhandling, en kammaråklagare och en representant för försvarssidan. Båda parter redogjorde för sina roller på ett informativt sätt som gav insikt i hur rättsväsendet fungerar.

Brottsofferjouren Nordöstra Skåne har nu ett mycket gott samarbete med myndigheterna i kommunerna. Polisen satsar på brottsofferfrågor och brottsofferansordnare, polisinspektör Elisabeth Linde, har fått förstärkning med en polis bistår henne en dag i veckan. Känslan av att jouren är accepterad och ett väl fungerande komplement till samhällets övriga hjälpinsatser är tydligt förstärkt.

Pengar har beviljats till ett projekt om två år från Länsstyrelsen i Skåne för en person på halvtid som ska arbeta med unga brottsoffer.

Kriscentrum för män, kvinnor och barn har

nu öppnats i Kristianstad och BOJ kommer att flytta för att dela lokaler med Kriscentrum från den första mars. Kriscentrum är inbjudna till BOJs årsmöte 5 mars. Då kommer Rotaryklubben Hammarhus att delge en glädjande nyhet – vad får man veta vid årsmötet!

Helsingborgs brottsofferjour manifesterar gemensamt med lokala Brå Internationella Brottsofferdagen med att uppföra en nyskriven teaterföreställning. Pjäsen *En VIT KEPS och ett REP* (läs Perspektiv bakifrån) är framtagen i samarbete mellan manusförfattare Freddi Lindqvist, Elinleticia Högabo och fyra skådespelare från teaterlinjen vid Sundsgårdens folkhögskola. Pjäsen har vuxit fram i en interaktiv process i bloggform mellan skådespelare och författare. Temat är unga och brott. Frågor om vad som är ett brott, var gränsen går och hur är det att vara brottsoffer tas upp. Publiken bjuds in för att diskutera pjäsen och rollernas karaktärer och val. Premiär sker 22 februari på Dunkers Kulturhus. Teaterföreställningen är ett projekt finansierat av Brottsoffermyndigheten.

Region Värmlands län

Kontaktperson Lars Bjurlén, 070-526398

Regionen har haft kontakt med riksdagsmän från Värmland som sitter i justitieutskottet. Regionen har bjudit in dem till Trygghetscentrum och BOJ Södra Värmland där de fått information om verksamheten.

Regionen har anställt en person på halvtid för att samordna vittnesstödsverksamheten.

En regional stödpersonsutbildning ordnades i början av året och man ser fram emot många nya aktiva stödjare.

Brottsofferjouren Norra Värmland kommer nu att satsa på att nå unga brottsoffer. Alla elever i årskurs 7-9 i Norra Värmland ska få besök av jouren. Filmen *En vanlig dag...* ska visas i kommunernas samtliga skolor. Dessutom ska alla åttondeklassare få svara på den enkät som riksförbundet tagit fram inom ramen för *Projekt unga brottsoffer*. Satsningen görs i samarbete med bland annat skolorna, socialtjänsten och polisen.

På Internationella Brottsofferdagen uppmanar

jouren i ett brev alla kyrkor i kommunerna i norra Värmland att reflektera över dagen och våldet i samhället. Man ber kyrkobesökarna att tända ett ljus för alla brottsoffer.

Brottsofferjouren i Södra Värmland anordnade 11 februari ett seminarium tillsammans med Rädda Barnen, Sensus, Karlstad Stift och Alla Kvinnors Hus en heldag om ätstörningar och droger bland barn och unga.

Brottsofferjouren i Östra Värmland har fått medel för att tillsammans med socialförvaltningen i Kristinehamns kommun driva kvinnofrids- och brottsofferfrågorna. En person är anställd för att ansvara för kommunens skyddade boende samt starta självhjälpsgrupper och ge stöd till brottsoffer. Den anställda kommer att dela sin tid mellan Kristinehamns kommun och kommunerna Filipstad och Storfors. Projektet drivs med medel från Länsstyrelsen.

Region Örebro län

Kontaktperson Britt Rosén, 0705-64 57 83

Regionen har under år 2007 satsat på förändringsarbete för att bli bättre på att möta brottsoffer. Hela länet samlas i Örebro i höst, för att fira brottsofferoffrens 20-årsjubileum. Inbjuden gäst är Paolo Roberto.

På Internationella Brottsofferdagen anordnar Örebro Brottsofferjour Öppet hus kl 11⁰⁰-14⁰⁰ och serverar soppa. Samtalstemat är brottsoffers utsatthet och behov.

Karlskogajouren kommer denna dag att hålla lunchmöte kl 12⁰⁰-14⁰⁰ i församlingshemmet 39:an. Lokalradion närvarar och Tvärsnytt sänder ett inslag angående jourens projekt om barn. Karlskogajouren är kanske den enda jouren som regelbundet besöker alla förskolor i kommunerna.

Region Västernorrlands- och Jämtlands län

Kontaktperson Arne Bufvers

15-16 februari anordnade regionen både grundutbildning och fortbildning för stödpersoner och vittnesstöd verksamma vid de fem jourerna i länen. Utbildningen hölls på Håla Folkhögskola.

Region Västra Götalands län

Kontaktperson Lennart Berle

Länsföreningens ordförande Bengt Laveberg deltog i november med att se över Polismyndighetens i Västra Götaland tjänsteföreskrift om myndighetens brottsofferarbete.

Vid polisstyrelsens i Västra Götaland sammanträde i december informerade Bengt Laveberg om brottsofferjournens arbete i regionen.

Många i ledande ställning inom polisen deltog och alla fick ta del av den muntliga och skriftliga information som delades ut.

Länsföreningen har årsmöte i Vänersborg 2 april.

Även under 2008 anordnas regional utbildning av stödpersoner i Vänersborg.

Föreningens projekt *Stöd till våldsutsatta kvinnor*, till vilket föreningen beviljats utvecklingsmedel av Länsstyrelsen i Västra Götalands län, redovisades 18 december 2007 i form av en slutrapport.

Samtliga föreningar kommer att få gratisprenumeration på Länsmannen, polisen i Västra Götalands egen tidning.

Brottsofferjouren i Östra Skaraborg högtidligt håller Internationella Brottsofferdagen. Journens aktiva delar ut information och berättar om jourens verksamhet i Skövde köpcentrum.

På kvällen anordnar man en manifestation i Falköping och tänder 136 marschaller – ett för varje brottsoffer från Falköping kommun som jouren hjälpt år 2007.

Länsförsäkringar Skaraborg har beslutat stödja Skaraborgs båda BOJ-föreningar med 100 000 kronor att dela på.

Brottsofferjouren i Borås-Sjuhärad kämpar med dålig ekonomi. Borås ger 15 öre per kommuninvånare, att jämföra med riksnittet på en krona per kommuninvånare.

27 februari anordnar jouren en rättstrygghetskonferens i Borås med fokus på vuxna personer med intellektuella funktionshinder och/eller autismspektrumstörning. Kunskap om övergrepp mot denna grupp samt socialtjänstens,

rättsväsendets och kommunens ansvar tas upp under en heldag.

BOJ Trollhättan-Lilla Edet. Internationella Brottsofferdagen 22 februari manifesteras genom en "miniutställning" i Folkets Hus Kulturhuset kl 10⁰⁰-15⁰⁰.

Brottsofferjouren har årsmöte 6 mars kl 18⁰⁰. Gäst är chefsåklagare Niklas Sannerholm.

Ordförande Bengt Laveberg höll i januari föredrag om trygghet, *Tryggare kan ingen vara...*, på Mötesplats Kronogården.

Brottsofferjouren deltog i Sjuntorps områdesgrupp (skolan) i januari.

Brottsofferjouren deltar i en mäsas på Överby köpcentrum, Sibahuset, 5 april. Mässan arrangeras av Nätverket för Social Samverkan.

Möte med polisledningen äger rum i slutet av mars.

Utbildning av nya stödpersoner pågår. Temadag om rättssäkerhet planeras på Magnus Åbergsgymnasiet under vårterminen i samråd med ansvariga för gymnasiets samhällsvetenskapsprogram. Temadagen är ett inslag i stödpersonsutbildningen.

Under 2008 förläggs Polishögskolans distansutbildning till Trollhättan och Lidköping. Kontaktperson i Trollhättan är polisinspektör Sten Melander.

Jourer utan region

Brottsofferjouren Katrineholm-Flen-Vingåker. Brinnande ljus och marschaller lyste upp mörkret under skyltsöndagens eftermiddag. En tyst ljusmanifestation för att visa avsky mot våldet som många kvinnor utsätts för, anordnades på Stortorget i Katrineholm 2 december 2007. Bakom arrangemanget stod Brottsofferjouren Katrineholm-Flen-Vingåker tillsammans med Katrineholms Kommun (FRIDA samt Brotts- och skadeförebyggande rådet), Zonta International Katrineholm-Vingåker, Kvinnojouren Miranda samt Manliga Nätverket. Det var många som kom för att tända ett ljus och kanske tänka på någon anhörig eller vän som blivit utsatt eller bara visa sitt stöd i kampen mot detta våld.

Jönköpings brottsofferjour har startat sin första självhjälpgrupp för brottsoffer, för kvinnor som upplever eller har upplevt våld i nära relation. Självhjälpgrupper är en ny metod för jouren och man har fått projektmedel från Brottsoffermyndigheten för detta.

Vid årsskiftet avslutade jouren sitt tvååriga projekt mot hedersrelaterat förtryck och våld. Projektledare Ingrid Grubbström har tagit fram ett skolmaterial om mänskliga rättigheter kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck. Materialet är tänkt att användas som diskussionsunderlag i ämnet livkunskap och finns som pdf-fil för intresserade. Projektledaren har under åren haft många kontakter inom länet, med elever, politiker, socialarbetare mfl.

En ros till Mari Landell!

"Vi vill ge vår ordförande Mari Landell en ros för hennes outtröttliga engagemang. Hon har hållit ihop vår jour när det blåst som värst och vänt den till en välkommande och positiv plats.

Mari har alltid ett lyssnande öra, både för brottsoffer och för oss som är engagerade i jouren. Dessutom har hon insett att en samspelt grupp fungerar bäst i sin stöttande funktion för brottsoffer. Hon arbetar oförtutret med att skapa vi-känsla i vår jour och motiverar oss att vilja och orka fortsätta.

Mari vill också skapa förändring, är inte rädd för att ta tag i det som är fel och är öppen för förslag som driver jouren framåt. Hon arbetar hårt med att stötta brottsoffer och hjälper dem med bl a illa skötta förundersökningar och att överklaga beslut som skulle lagts ned.

Mari arbetar även hårt med att göra jouren känd genom information till tex skolor, kriminalvården, PRO och andra föreningar, företag och loger. Genom detta har allt fler fått kunskap om jouren och den har blivit känd för att vi kan erbjuda hjälp och stöd till den som blivit utsatt för ett brott."

/Vi från Brottsofferjouren i Norrköping

SÅ NÄR DU brottsofferjourerna

Brottsofferjourernas Riks-
förbund ger stöd till brotts-
offer, deras anhöriga och vitt-
nen genom de drygt 100 lokala
jourer som är med i förbundet.

Jourerna kan erbjuda

- tid att lyssna
- information om polisanmälan
och rättsprocessen
- stöd vid eventuell rättegång
- stöd vid andra myndighets-
kontakter
- hjälp att bearbeta vad som hänt
- medmänskligt engagemang
- kostnadsfri hjälp.

Nedan finner du kontaktuppgif-
ter till din närmaste jour. Du kan
också ringa Brottsofferjourernas
Telefoncentral: 0200-21 20 19.
Postadresser och mer information
på hemsidan: www.boj.se

Skåne län

Helsingborg-Höganäs-Bjuv
tel 042-13 37 00
boj.helsingborg@telia.com
www.helsingborg.boj.se

Hässleholm-Osby-Perstorp
tel 0451-127 17
brottsofferjouren@telia.com

Landskrona-Svalöv
tel 0418-43 61 71
info@landskrona.boj.se

Malmö
tel 040-12 26 13

Mellersta Skåne
tel 046-32 32 98
info@mskane.boj.se
www.mskane.boj.se

Nordöstra Skåne
tel 044-12 17 33
info@noskane.boj.se
www.noskane.boj.se

Trelleborg-Svedala
tel 0410-103 70
info@trelleborg.boj.se
www.trelleborg.boj.se

Vellinge
tel 040-42 24 03

Ystad-Skurup-Sjöbo
Brottsoffer- och kvinnojour
tel 0411-783 77
brottsoffer-kvinnojouren@ystad.boj.se
www.jourkompis.net

**Ängelholm-Båstad-Örkelljunga-
Klippan-Åstorp**
tel 0431-143 00
info@engelholm.boj.se
www.engelholm.boj.se

Österlen-Simrishamn-Tomelilla
tel 0417-123 12
boj.osterlen@tele2.se

Hallands län

Falkenberg
tel 0346-587 87

Södra Halland-Halmstad
tel 035-12 48 24
boj.halmstad@telia.com

Kungsbacka
tel 0300-83 48 40
info@kungsbacka.boj.se
www.kungsbacka.boj.se

Varberg
tel 0340-67 65 01
boj.varberg@swipnet.se
home.swipnet.se/boj-varberg

Blekinge län

Blekinges kommuner
Karlskrona tel 0455-822 80
Ronneby tel 0457-177 74
Karlshamn tel 0454-19292
ordf@blekinge.boj.se
www.blekinge.boj.se

Jönköpings län

Eksjö-Höglandskommunerna
tel 0381-138 55
info@hoglandskommunerna.boj.se

Jönköping
(Mullsjö, Habo)
tel 036-10 76 40
info@jonkopring.boj.se

Värnamo-Småland West
tel 0370-158 77
info@varnamo.boj.se

Kalmar län

Södra Kalmar län
tel 0480-880 85
info@kalmar.boj.se
www.kalmar.boj.se

Oskarshamn
tel 0491-176 00
info@oskarshamn.boj.se
www.oskarshamn.boj.se

Vimmerby-Hultsfred
tel 0495-128 18

Västervik
tel 0490-144 40

Kronobergs län

Sunnerbo-Ljungby-Markaryd
Ljungby, tel 0372-145 21
Strömnäsbruk, tel 0433-719 25
info@sunnerbo.boj.se
www.sunnerbo.boj.se

Växjö
tel 0470-456 94
vaxjo@vaxjo.boj.se
www.vaxjo.boj.se

Älmhult
tel 0476-169 31

Västra Götalands län

Ale brottsofferjour
tel 0303-33 06 44

**Alingsås-Lerum-Vårgårda-
Herrljunga**
tel 0322-63 97 97
info@alingsas.boj.se
www.alingsas.boj.se

Borås/Sjuhärad
tel 033-10 11 05
info@boras-sjuharad.boj.se

Göteborg
tel 031-20 20 20
info@goteborg.boj.se

Kungälv-Stenungsund-Orust-Tjörn
tel 0303-177 09
boj-kung@spray.se

Möndal-Härryda-Öckerö
tel 031-27 02 21/0708-27 02 08
bojmh@telia.com

Strömstad
tel 0703-31 81 89

Trollhättan, Lilla Edet
tel 0520-805 14/070-232 02 54
vittnesstöd, tel 073-905 50 85
info@trollhattan.boj.se
www.trollhattan.boj.se

**Uddevalla-Lysekil-Munkedal-
Sotenäs**
tel 0522-151 31
vittnesstöd, tel 070-2403965

Vänersborg-Dalsland-Mellerud
Vänersborg tel 0521-147 17
Mellerud tel 0530-240 12
info@vanersborg.boj.se

Västra Skaraborg
(Essunga, Grästorp, Götene, Lid-
köping, Skara, Vara)
tel 0510-235 88
boj.vskaraborg@telia.com

Östra Skaraborg
(Falköping, Gullspång, Hjo, Karls-
borg, Mariestad, Skövde, Tibro,
Tidaholm, Töreboda)
tel 0500-48 75 43
boj.oskaraborg@telia.com

Södermanlands län

Eskilstuna
tel 016-12 62 10
hem.passagen.se/bojeskilstuna

Katrineholm-Flen-Vingåker
tel 0150-780 17
boj-katrineholm@boj.se

Strängnäs
tel 0152-176 00

Östra Sörmland
tel 0155-28 62 20
info@ostrasormland.boj.se

Östergötlands län

Linköping
tel. 013-10 44 00
boj-linkoping@telia.com
www.boj-linkoping.se

Sydvästra Östergötland
(Mjölby, Boxholm, Ödeshög)
tel 0142-880 88
info@sv-ostergotland.boj.se

Motala-Vadstena
tel 0141-23 44 94
bojmo@telia.com

Norrköping
tel 011-10 28 89
boj.norrkoping@telia.com

Värmlands län
Arvika-Eda-Årjäng
tel 0570-104 54
info@vvarmland.boj.se

Södra Värmland
(Karlstad, Forshaga, Kil, Hammarö, Grums, Säffle)
tel 054-18 28 88
info@karlstad.boj.se
www.karlstad.boj.se

Norra Värmland
(Hagfors, Sunne, Torsby, Munkfors)
tel 0563-51420
mobil 070-713 06 66
info@nvarmland.boj.se
www.nvarmland.boj.se

Östra Värmland
(Kristinehamn, Storfors, Filipstad)
tel 0550-122 20
telefonsvarare. 0550-100 74
info@ostravarmland.boj.se

Västmanlands län
Hallstahammar-Surahammar
tel 0220-173 37

Västra Mälardalen
(Köping-Arboga-Kungsör)
tel 0221-200 91
boj.koping-arboga@koping.net
www.bojvm.se

Sala-Heby
tel 0224-864 40
info@sala-heby.boj.se
www.sala-heby.boj.se

Västerås
tel 021-41 32 60
info@vasteras.boj.se
www.vasteras.boj.se

Örebro län
Bergslagen
tel 0581-10071
Nora, tel 0587-142 94

Sydvärke
(Askersund, Hallsberg, Kumla, Laxå)
tel 0582-15424

Karlskoga-Degerfors-Hällefors
Brottsofferstöd
tel 0586-576 49
info@brottsoffer.com
www.brottsoffer.com

Örebro-Lekeberg
tel 019-12 14 44
info@orebro-lekeberg.boj.se
www.orebro-lekeberg.boj.se

Gotlands län
Visby
tel 0498-28 46 46
bojgotland@hotmail.com

Stockholms län
Farsta
tel 08-604 19 50
info@farsta.boj.se

Haninge-Nynäshamn
tel 08-777 85 00
info@haninge-nynashamn.boj.se
www.haninge-nynashamn.boj.se

Huddinge-Botkyrka
tel 08-710 01 02
mobil 070-772 01 02
info@huddinge-botkyrka.boj.se
www.huddinge-botkyrka.boj.se

Nacka-Tyresö-Värmdö
tel 08-466 91 66
boj.ntv@telia.com
www.nacka-tyreso-varmdo.boj.se

Norrort
(Järfälla-Sigtuna-Sollentuna-Upplands Bro-Upplands Väsby)
tel 08-591 272 00/070-365 66 06
info@norrorts.boj.se
www.norrorts.boj.se

Norrälje
tel 0176-571 81/070-571 41 34
bojnorrt@rit.se

Skärholmen
tel 08-708 95 80
skarholmenboj@telia.com

Solna-Sundbyberg-Ekerö
tel 08-28 51 30
boj.sse@swipnet.se

Spånga-Kista
tel 08-36 44 99
boj.spanga-kista@telia.com

Stockholms innerstad-Lidingö
tel 08-612 21 21
info@stockholmsinnerstad-lidingo.boj.se
www.stockholmsinnerstad-lidingo.boj.se

Södertälje-Salem-Nykvarn
Brottsoffer- och kvinnojour
tel 08-550 147 34/070-494 68 75
info@sodertalje.boj.se
www.sodertalje.boj.se

Södra Roslagen
(Täby, Danderyd, Vallentuna, Österåker, Vaxholm)
tel 08-768 83 82
roslagenboj@telia.com

Västerort
(Bromma, Hässelby, Vällingby)
tel 08-89 70 00
info@vasterort.boj.se
www.vasterort.boj.se

Uppsala län
Enköping-Håbo
tel 0171-262 06/070-464 78 31
www.enkopning-habo.boj.se
www.bojeh.se

Norduppland-Tierp-Östhammar
tel Tierp 0293-712 20
tel Östhammar 0173-212 21

Uppsala
tel 018-10 65 00
 uppsala.boj@comhem.se
www.uppsala.boj.se

Dalarnas län
Avesta-Hedemora
tel 0225-77 45 77/070-627 90 17
info@avesta-hmora.boj.se
www.avesta-hmora.boj.se

Borlänge-Gagnef-Säter
tel 0243-143 71/070-625 65 80
info@borlange.boj.se

Falun
tel 023-255 11
info@falun.boj.se
www.falun.boj.se

Malung-Vansbro
tel 0280-183 57/070-343 12 53

Ludvika-Smedjebacken
tel 0240-104 70
boj.i.ludvika.smedjebacken@telia.com

Mora-Orsa-Älvdalen
tel 0250-181 68/070-209 35 42
www.bojmora.se

Rättvik-Leksand
tel 0247-133 21

Gävleborgs län
Bollnäs-Ovanåker
tel 0278-247 02

Gävle
tel 026-10 55 77/070-570 32 10
kontoret@brottsofferjouren.com
www.brottsofferjouren.com

Hudiksvall-Nordanstig
tel 0650-100 20
info@hudiksvall.boj.se

Ljusdal
tel 0651-101 01/0730-75306
info@ljusdal.boj.se
www.ljusdal.boj.se

Gästrik Västra
tel 026-25 90 00
jour@gastrike.boj.se

Söderhamn
tel 0270-101 21/070-526 64 03
sten.sundqvist@gavleborg.polisen.se

Jämtlands län
Jämtland
tel 063-15 26 36/073-801 45 64
info@jamtland.boj.se
www.jamtland.boj.se

Västernorrlands län
Härnösand
tel 0611-177 80

Kramfors
tel 0612-137 96

Sollefteå
tel 0620-170 07
boj.solleftea@telia.com

Sundsvall-Medelpad
tel 060-19 22 77
journal 060-18 63 30
www.brottsofferjouren-medelpad.nu

Sista sidan BOKTIPS

Örnsköldsvik
tel 0200-21 20 19

Västerbottens län

Dorotea
tel 0942-100 93

Lycksele
tel 0951-770 77

Skellefteå
tel 0910-70 18 20
info@skelleftea.boj.se
www.skelleftea.boj.se

Storuman
tel 0951-100 57/0951-770 77

Umeå
tel 090-12 10 71
info@umea.boj.se
www.umea.boj.se

Vilhelmina
tel 0940-372 07

Norrbottens län

A-kommunerna
(Arvidsjaur, Arjeplog)
tel 0960-131 50

Boden
tel 0921-124 44
boj.boden@bredband.net

Malmfältet
(Kiruna-Gällivare-Jokkmokk)
tel 0980-150 80/070-668 72 77
malmfaltensboj@telia.com

Luleå
tel 0920-104 13
lulea@brottsofferjour.se
www.lulea.boj.se

Piteå-Älvsbyn
tel 0911-181 81/0730-368669

Östra Norrbotten
(Haparanda, Kalix, Pajala, Överkalix,
Övertorneå)
tel 0978-10010/ 070-3221822
boj.ostranorrbotten@telia.com

Nästa nummer

utkommer vecka 16 år 2008 och
har tema **Brottsoffer & Internet**.

■ *Våld i samkönade relationer* är en tunn, men viktig och informativ skrift från SKR (Svenska kvinnojourers Riksförbund). Pedagogiskt

och initierat presenteras kunskaper om våld i relationer mellan människor som inte är heterosexuella. Kvinnorna är ofta dubbelt utsatta och riskerar dessutom att, utöver våldet i nära relation, utsättas för hatbrott och hedersrelaterade övergrepp.

Här finns råd om hur man bemöter homo- och bisexuella kvinnor utsatta för våld i relationen. På vägen krossas några myter. *Myt:* En lesbisk

relation präglas av kvinnligt samförstånd. *Fakta:* Våld kan förekomma även i lesbiska relationer.

SKR slår fast att våld förekommer likaväl i homo- och bisexuella som i heterosexuella relationer. Allt annat är en omskrivning av verkligheten.

Våld i samkönade relationer – en handbok från SKR, Premiss Förlag

■ *Hej, hoppas allt är ok – att samtala med unga brottsoffer* är skriven av Ann Hellströmer, som är välkänd för många eftersom hon tidigt startade Stödcentrum för unga brottsoffer. Här presen-

teras hennes erfarenheter av möten med unga och hennes metoder för att ge dem hjälp. DN-journalisten Ulrika By är medförfattare.

Tydligt tecknas de ungas vardag. Hur unga reagerar på brott känslomässigt beskrivs från de ungas perspektiv, med teckningar och bildspråk om upplevelserna. En tjej beskriver den kroppsliga känslan vid brottet som *”Ena halvan blir som en stel pinne. Den andra halvan blir som en överkokt spaghetti.”*

Skam och skuld leder inte sällan till en negativ självbild. I boken belyses också

de ungas många gånger negativa upplevelser av att möta rättsväsendet. Reaktionen från föräldrar och vänner orsakar ofta ytterligare lidande.

Hela tiden utgår man från de unga brottsoffrens egna berättelser och teckningar. Boken vill ge inblick i deras situation. Med förståelse för hur de har det och med rätt stöd och bra bemötande kan unga brottsoffer finna tryggheten igen.

Hej, hoppas allt är ok – att samtala med unga brottsoffer, Ann Hellströmer och Ulrika By, Jure förlag

Jane Olsson Thorburn får 2008 års Brottsofferpris

I år går Brottsofferpriset från Brottsofferjourernas Riksförbund till Jane Olsson Thorburn, fd ordförande för juren i Göteborg. Hon har nominerats för att hon genom sina insatser gett juren förutsättningar att växa. Idag har Göteborgsjuren fyra anställda. Brottsoffer-

priset instiftades för att uppmärksamma de eldsjälur som bär upp brottsoffrarbetet. Priset är, förutom äran, 5 000 kronor samt bronsstatyn Öronängeln, som gestaltar den lyssnande människan (av konstnärinnan Diana Andersson).

Riksförbundet styrelse

valdes vid Riksstämman 2007. Ordförande: Hans Klette, vice ordförande: Anders Selholm, ledamöter: Anita Sidén, Örjan Ohlström, Jan-Erik Rosén, Birger Gustinger och Elisebeht Markström, ersättare (i nämnd ordning): Reino Krank, Cecilia Kongbäck, Hilleiv Engström och Monica Ekström.

Styrelsen kan kontaktas via e-post: styrelsen@boj.se